

nuit: ejus pronepos fuit Cressus, quem Cyrus prælio viciit et subjugavit. Tunc quoque in Ægypto regnavit Psammetichus, cujus filius Necho Josiam superavit et occidit. Tunc quoque claruit Thales Milesius, unus e septem Græciæ sapientibus, ac successive cæteri sex sapientes. Sub Manasse quoque Romæ regnavit Numa Pompilius, floruit Sibylla Samia. Tunc pariter historiam Judith contigisse multi opinantur.

Sub Josia cepit prophetare Jeremias, ac tempore Joskim, Joachim et Sedecia prophetavit per 43 annos, tandemque in Ægypto a Judæis lapidibus obrutus, martyr occubuit. Sub eodem prophetavit Baruch, Sophonias et Holda prophetissa. Romæ regnarunt Tullus Hostilius et Ancus Marcius. Florere Aristomenes, Phalaris tyrannus, Zelenus legislator, Terpander musicus, Sappho et Stesichorus poeta. Anno quarto Ioakim cepit regnare Nabuchodonosor, qui monarchiam ab Assyriis ad Chaldæos transtulit, ac Jerusalem cum templo evertit et Judæos in Babylonem abduxit, ac Ægyptum subjugavit, et Pharaonem Necho, qui Pharaonum fuit ultimus, trucidavit, ut dixi Jerem. XLIV, 30.

Sub Joachim et Sedecia prophetavit in Babylone Ezechiel per annos 22, cui successit Daniel, qui usque ad centesimum annum vixit et prophetavit. Vide dicta in præmio Jeremias, Ezechielis et Danielis.

Hoc tempore in Media regnabat Cyaxares, cui successit filius Astyages, et huic nepos ex filia Cyrus, qui Babylonem cum Dario Medo avunculo suo cepit, et monarchiam a Chaldæis ad Persas

transtulit, ac Judæos ex Babylone Iberos in Judæam remisit.

Tunc quoque florere Draco Atheniensium legislator, æque ac Solon, Epimenides philosophus, qui teste Laertio Athenis aram erexit « Ignoto Deo, » de qua Paulus, Actor. XVII. Ita Anaximenes, Xenophanes, Anacharsis philosophus, Arion musicus, Æsopus Fabularum dictator, Sibylla Cumea, quæ Tarquinio regi Romanorum novem libros oraculorum obtulit pretio 300 aureorum, cumque illud abnueret, Sibylla magnam eorum partem combussit ac pro paucis reliquis tantumdem exegit et obtinuit, uti narrat Plinius, Solinus, Gellius, Servius et alii. Hæc Eusebius, Torriellus, Gordonus, Sallianus cæterique Chronologi.

Audi S. Augustinum, libro XVIII De Civitate Dei, cap. XIV: « Regnante apud Hebræos Sedecia, et apud Romanos Tarquinio Prisco, qui successerat Ancæ Martio, ductus est captivus in Babyloniæ populus Judæorum, eversa Jerusalem, et templo illo a Salomone constructo. Eo tempore Pittacus Mitylenæus unus de septem sapientibus fuisse perhibetur: et quinque cæteros, qui ut septem numerantur, Thaleti quem supra commemoravimus, et huic Pittaco adduntur, eo tempore fuisse scribit Eusebius, quo captivus Dei populus in Babylonia tenebatur. Hi sunt autem Solon Atheniensis, Chido Lacedæmonius, Periander Corinthius, Cleobulus Lyndus, Bias Priæneus. Eo captivitas Judææ tempore et Anaximander, et Anaximenes, et Xenophanes physici claruerunt. Tum et Pythagoras, ex quo cæperunt appellari philosophi. »

## COMMENTARIA

IN LIBRUM PRIMUM

# PARALIPOMENON.

S. Hieronymus, epist. ad Paulinum, quæ Bibliis præfigitur: « Paralipomenon liber, inquit, id est, instrumenti veteris *ἑσπερος*, tantus ac talis est, ut absque illo si quis scientiam Scripturarum sibi voluerit arrogare, seipsum irideat. Per singula quippe nomina, juncturasque verborum, et prætermisæ in Regum libris tanguntur historiæ, et innumerabiles explicantur Evangelii quæstiones. »

Ergo hic liber est epitome sive compendium gestorum Regum Juda, non vero Regum Israel, utpote schismaticorum et idololatrarum. Hebraice inscribitur *דברי הימים* *divre Hatamin*, id est *verba dierum*, q. d. Diarium, sive Chronicon breviter gesta Davidis et posterorum Regum Juda, quasi per singulos dies, id est per singula tempora et sæcula enarrans. A Septuaginta inscribitur hic liber *παρολιπομένων*, id est *relictorum* sive *residuorum*, ut ait S. Hieronymus, epist. ad Domnionem, quod ea quæ in Libris Regum omissa sunt, suppleat et historice recensent. Multa tamen repetit, quæ in Libris Regum audivimus. Quare his omissis, paucis quæ huic libro relicta et propria sunt, explicabo. Nonnulla enim quæ ibi strictim dicta sunt, hic fusius pertractantur; quedam etiam ibi obscurius scripta, hic clarius explicantur.

Auctor sive compendiator, ut censent Rabbinii, Lyranus, Sixtus Senensis, Driedo et alii, fuit Esdras, qui ex publicis Annalibus sive Diariis eum conscripsit. Id ita esse colligitur ex eo, quod ultima verba Libri Paralipomenon eadem plane sint cum primis libri Esdræ. Vide dicta in præfatione

in Libros Regum. Sic et quæ cap. IX, vers. 2 et seq. dicuntur eadem sunt cum his quæ habet Esdras, lib. II, cap. XI. Similia plura in ipso libri decursu notabo. Denique Catalogi genealogiarum et personarum, qui decem primis capitibus fusa hic texuntur, similes sunt Catalogis Esdræ, cap. II, VIII, XII et seq. (1).

(1) In tres partes dividi possunt facta quæ in libris Paralipomenon narrantur, omissis quæ in libris Regum jam vidimus. Prima pars, a cap. I usque ad cap. IX, non nisi genealogias continet, eum quibusdam factis quæ alibi non leguntur. In secunda parte, a cap. X, I lib. ad cap. IX, II lib., multa reperuntur de regno tum Davidis, tum Salomonis, quæ in libris Regum non inveniuntur. Tertia pars, a cap. X, III lib., historiam narrat tum schismatis decem tribuum, tum regum Juda, eodem fere sed breviori modo ac libri Regum.

Scopus saltem præcipuus auctoris libri Paralipomenon fuisse videtur demonstrare quis fuerit familiarum status ante captivitatem, et quæ debeant esse post reditum portio vel hereditas cuique tribui vel familie assignanda. Ideo genealogias diligenter pertexit, ut etiam Judæi facilius dignoscere possent ex qua tribu esset oriundus Messias, simulque doceret Judæos quæ ad restituendum cultum divinum pertinebant, et fusius enarrat Sacerdotum et Levitarum officia et genealogias.

Juxta opinionem Rabbinorum et interpretum vel catholicorum vel protestantium, Esdras vulgo habetur ut auctor libri Paralipom. (vide argumentum lib. Regum), licet ista opinio firmissimis et palmaribus argumentis non nitatur. Pro certo saltem tenendum est, auctorem libri Paralipom. non esse eundem qui libros Regum scripsit, cum sepe eadem facta utrinque rememorentur, eisdem terminis, et aliunde multe inveniuntur quoad tempora, nomina et genealogias discrepantia.

## CAPUT PRIMUM.

### SYNOPSIS CAPITIS.

*Recensetur genealogia Adæ usque ad Abraham ejusque posteros, proseritia Idumæos, quorum reges et duces enarrantur vers. 35 et seq.*

1. Adam, Seth, Enos, 2. Cainan, Malalocel, Jared, 3. Henoch, Mathusale, Lamech, 4. Noe, Sem, Cham et Japheth. 5. Filii Japheth: Gomer, et Magog, et Madai, et Javan, Thubal, Mosoch, Thirus. 6. Porro filii Gomer: Ascenez et Riphath, et Thogorma. 7. Filii autem Javan: Elisa et Tharsis, Cethim et Dodanim. 8. Filii Cham: Chus, et Mesraim, et Phut, et Chanaan. 9. Filii autem Chus: Saba, et Hevila, Sabatha, et Regma, et Sabathacha. Porro filii Regma: Saba, et Dadan. 10. Chus autem genuit Nemrod: iste cepit esse potens in terra. 11. Mesraim vero genuit Ludim, et Anamim, et Laabim, et Nephthuum, 12. Phetrusim quoque et Casloim: de quibus egressi sunt Philistiim, et Capthorim. 13. Chanaan vero genuit Sidonem primogenitum suum, Hethæum quoque, 14. et Jebuseum, et Amorrhæum, et Gergesæum, 15. Hevæumque et Aracæum, et Cineum; 16. Aradium quoque, et Samaeum, et Hamathæum. 17. Filii Sem: Elam, et Assur, et Arphaxad, et Lud, et Aram, et Hus, et Hul, et Gether, et Mosoch; 18. Arphaxad autem genuit Sale, qui et ipse genuit Heber. 19. Porro Heber nati sunt duo filii, nomen uni Phaleg, quia in diebus ejus divisa est terra, et nomen fratris ejus Jectan. 20. Jectan autem genuit Elmodad, et Saleph, et Asarmoth, et Jare. 21. Adoram quoque, et Huzal, et Decla, 22. Hebal etiam, et Abimael, et Saba, neonon, 23. et Ophir, et Hevila, et Jobab: omnes isti filii Jectan. 24. Sem, Arphaxad, Sale, 25. Heber, Phaleg, Bagau, 26. Serug, Nachor, Thare, 27. Abram, iste est Abraham. 28. Filii autem Abraham Isaac et Ismael. 29. Et hæc generationes eorum. Primogenitus Ismaelis, Nabaioth, et Cedar, et Adbeel, et Mabsam, 30. et Masma, et Duma, Massa, Hadad, et Thema, 31. Jetur, Naphtis, Gedma: hi sunt filii Ismaelis. 32. Filii autem Ceturæ concubine Abraham, quos genuit: Zamran, Jecsan, Madan, Madiian, Jesboe, et Sue. Porro filii Jecsan: Saba et Dadan. Filii autem Dadan: Assurim, et Latussim, et Laomim. 33. Filii autem Madian: Ephra et Epher, et Henoch, et Abida, et Eldaa: omnes hi, filii Ceturæ. 34. Genuit autem Abraham Isaac: cujus fuerunt filii, Esau et Israel. 35. Filii Esau: Eliphaz, Rahuel, Jehus, Hehom, et Core. 36. Filii Eliphaz: Theman, Omar, Sephi, Gathan, Cenez, Thamma, Amalec. 37. Filii Rahuel, Nahath, Zara, Samma, Meza. 38. Filii Seir: Lotan, Sobal, Sebeon, Ana, Dison, Eser, Disan. 39. Filii Lotan: Hori, Homan. Soror autem Lotan fuit Thamma. 40. Filii Sobal: Alian, et Manahath, et Ebal, Sephi, et Onam. Filii Sebeon: Aia et Ana. Filii Ana: Dison. 41. Filii Dison: Hamram, et Escban, et Jethran, et Charan. 42. Filii Eser: Balaan, et Zavan, et Jacan. Filii Disan: Hus et Aran. 43. Isti sunt reges, qui imperaverunt in terra Edom, antequam esset rex super filios Israel: Bale filius Beor, et nomen civitatis ejus Denaba. 44. Mortuus est autem Dale, et regnavit pro eo Jobab filius Zare de Bosra. 45. Cumque et Jobab fuisset mortuus, regnavit pro eo Husam de terra Themanorum. 46. Obiit quoque et Husam, et regnavit pro eo Adad, filius Badad, qui percussit Madiian in terra Moab: et nomen civitatis ejus Avith. 47. Cumque et Adad fuisset mortuus, regnavit pro eo Semla de Masreca. 48. Sed et Semla mortuus est, et regnavit pro eo Saul de Roboth, quæ juxta annem sua est. 49. Mortuo quoque Saul, regnavit pro ea Balanan filius Achobor.

50. Sed et hic mortuus est, et regnavit pro eo Adad: ejus urbis nomen fuit Phau, et appellata est uxor ejus Meetabel filia Matred filie Mezaab. 51. Adad autem mortuo, duces pro regibus in Edom esse ceperunt: dux Thamma, dux Alva, dux Jetheth, 52. dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon, 53. dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar, 54. dux Magdiel, dux Hiram, hi duces Edom.

Prima decem capita non nisi genealogias continent, quia in eis exacti erant Hebræi, tum ad 12 tribuum distinctionem, tum propter Christum, ut constaret eum ex Abraham, Davide, et tribu Juda natum. Verum quia hæc decem capita parvum habent usum, nec nisi nomina genitorum recensent, hinc ea paucis expediam. Ubi nota nomina propria virorum et feminarum in hoc libro sepe esse alia et diversa a nominibus, quæ iisdem personis dantur in Genesi, cæterisque libris. Ratio est quod Hebræi erant polyonomi, et plura habebant nomina. Exempli instar sit, quod filii Benjamin, *Gen. cap. XLVI, vers. 21*, nominantur «Bela, et Bechor, et Asbel, et Gera, et Naaman, et Echi, et Ros, et Mophim, et Ophim, et Ared»: hic vero *cap. VII, vers. 1*, nominantur «Bale, Asbel, Ahara, Nobaa, Rapha»: ac exteri tacentur: quandoque etiam idem nomen aliter et aliter mutatione auius alteriusve litteræ inflectitur et pronuntiat. Rursum hic non omnes filii recensentur, sed magis celebres et clari (1). Multi ergo hisce decem capitibus reticentur. Sic *cap. VII, vers. 6*, tres tantum recenset filios Benjamin, cum *Genes. XLVI, 21*, decem numerentur.

1. ADAM, SETH, ENOS, CAINAN, etc., — *g. d.* Adam genuit Seth, Seth genuit Enos, Enos genuit Cainan, et ita consequenter de cæteris quos subnequit; studio enim brevitas omittit *g. d.* genuit, *g. d.* illud in singulis repetere cogatur; quare nomina tantum generantium et genitorum assignat.

3. NOE (subaudi genuit) SEM, CHAM ET JAPHETH, — ut dictum est *Genes. cap. VI et seq.*, ubi hæc omnia explicui.

32. CETURÆ CONCUBINE ABRAHAM. — Concubina hic vocatur non pellex, sed secundaria uxor, quæ non erat mater familias: unde ejus filii non succedebant in hereditatem patris.

(1) Adde quod quedam nomina mendose transcribi poterunt, quodque aliqua nomina, licet diversum sonant, sepe sunt eadem quoad significationem.

36. THAMNA, AMALEC. — Putant nonnulli *g. d.* Thamma esse genitivi casus, quia *Genes. cap. XXXVI, vers. 12*, dicitur Esau ex Thamma concubina genuisse Amalec. Verum alia vel alius est Thamma, a Thamma Geneseos; illa enim fuit concubina Esau, hæc vero ejus filia vel filius, ut patet ex Hebræo et Septuaginta qui habent, et *Thamma, et Amalec*.

38. FILII SEIR. — Alius est hic Seir ab Esau, qui v. pariter cognominatus est «Seir», id est pilosus, quia erat hirsutus: ille enim fuit filius Abrahæ et Isaac, ejusque filii ab hisce Seir diversi, recensiti sunt vers. 33. Hic vero non fuit ex posteris Abrahæ et Isaac, sed gente fuit Horreus, qui ante Esau Idumæam occupavit, ejus genealogia texitur *Genesis XXXVI, 20*. Hoc loco vero ad hoc tantum inducitur, ut cognoscatur prosapia Thamma, ex qua genitus est Amalec.

43. ISTI (quæ sequuntur) SUNT REGES QUI IMPERAVERUNT IN TERRA EDOM, — cum scripto, diademate et potestate regia. Nota: Sicut Hebræi primo habuere judices quasi duces a Josue usque ad Saul, deinde reges a Saule usque ad Sodecium et capitulum Babylonicum, ac post eam rursus duces a Zorobabele usque ad Machabeos; sic et Idumæi primo habuere duces usque ad Bale, deinde reges a Bale usque ad mortem secundi Adadæ, mox rursus duces a Thamma usque ad Hiram, ut patet vers. 31 et 52.

44. MORTUUS EST AUTEM BALE PRIMUS REX EDOM, ET REGNAVIT PRO EO JOBAB FILIUS ZARE. — Tunc ergo regnum non erat hereditarium, nec in eo patri succedebat filius, sed is qui erat dignior. Bale enim primo regi Idumææ successit Jobab, qui erat filius Zare, non Bale. Hic «Jobab» est «Job» speculum patientiæ, ut dixi *Genes. XXXVI, 31*. Job ergo fuit secundus rex Idumææ, ejus abavus Esau tantum dux ejusdem fuerat; Esau enim genuit Raguel, Raguel genuit Zare, Zare genuit Jobab, sive Job.

## CAPUT SECUNDUM.

### SYNOPSIS CAPITIS.

*Genealogia Judæ Patriarchæ usque ad Isai sive Josce, qui fuit pater Davidis ejusque fratrum et sororum.*

1. Filii autem Israel: Ruben, Simeon, Levi, Juda, Issachar, et Zabulon, 2. Den, Joseph, Benjamin, Nephtali, Gad, et Aser. 3. Filii Juda: Her, Onam, et Sela. Hi tres nati sunt ei da filia Sux Chananiade. Fuit autem Her primogenitus Juda, malus coram Domino, et occidit

eum. 4. Thamar autem nurus ejus peperit ei Phares et Zara. Omnes ergo filii Juda, quinque. 5. Filii autem Phares: Hesron et Namul. 6. Filii quoque Zarah: Zamri, et Ethan, et Eman; Chalchal quoque, et Dara, simul quinque. 7. Filii Charmi: Achar, qui turbavit Israel, et peccavit in furto anathematis. 8. Filii Ethan: Azarias. 9. Filii autem Hesron qui nati sunt ei: Jerameel, et Ram, et Calubi. 10. Porro Ram genuit Aminadab, Aminadab autem genuit Nahasson, principem filiorum Juda. 11. Nahasson quoque genuit Salma, de quo ortus est Booz. 12. Booz vero genuit Obed, qui et ipse genuit Isai. 13. Isai autem genuit primogenitum Eliab, secundum Abinadab, tertium Simmaa, 14. quartum Nathanael, quintum Raddai, 15. sextum Asom, septimum David, 16. quorum sorores fuerunt, Sarvia, et Abigail. Filii Sarviae: Abisai, Joab, et Asael, tres. 17. Abigail autem genuit Amasa, cujus pater fuit Jether Ismahelites. 18. Caleb vero filius Hesron accepit uxorem nomine Azuba, de qua genuit Jerioth: fueruntque filii ejus Jaser, et Sobab et Ardon. 19. Cumque mortua fuisset Azuba, accepit uxorem Caleb, Ephrata: quae peperit ei Hur. 20. Porro Hur genuit Uri: et Uri genuit Bezeleel. 21. Post haec ingressus est Hesron ad filiam Machir patris Galaad, et accepit eam cum esset annorum sexaginta: quae peperit ei Segub. 22. Sed et Segub genuit Jair, et possedit viginti tres civitates in terra Galaad. 23. Cepitque Gessur et Aram, oppida Jair; et Canath, et viculus ejus sexaginta civitatum: omnes isti, filii Machir patris Galaad. 24. Cum autem mortuus esset Hesron, ingressus est Caleb ad Ephrata. Habuit quoque Hesron uxorem Abia, quae peperit ei Ashur patrem Thecuæ. 25. Nati sunt autem filii Jerameel primogeniti Hesron, Ram primogenitus ejus, et Buna, et Aram, et Asom, et Achia. 26. Duxit quoque uxorem alteram Jerameel, nomine Atara, quae fuit mater Onam, 27. Sed et filii Ram primogeniti Jerameel, fuerunt Moos, Jamin, et Achar. 28. Onam autem habuit filios, Semei, et Jada. Filii autem Semei: Nadab, et Abisur. 29. Nomen vero uxoris Abisur, Abihail, quae peperit ei Ahobban, et Molid. 30. Filii autem Nadab fuerunt, Saled, et Apphaim. Mortuus est autem Saled absque liberis. 31. Filii vero Apphaim Jesi: qui Jesi genuit Sesan. Porro Sesan genuit Oholai. 32. Filii autem Jada fratris Semei: Jether, et Jonathan. Sed et Jether mortuus est absque liberis. 33. Porro Jonathan genuit Phaleth et Ziza. Isti fuerunt filii Jerameel. 34. Sesan autem non habuit filios, sed filias et servum Ægyptium nomine Jeraa. 35. Deditque ei filiam suam uxorem: quae peperit ei Ethei. 36. Ethei autem genuit Nathan, et Nathan genuit Zabab. 37. Zabab quoque genuit Ophlal, et Ophlal genuit Obed. 38. Obed genuit Jehu, Jehu genuit Azariam, 39. Azarias genuit Helles, et Helles genuit Elasa. 40. Elasa genuit Sisamoi, Sisamoi genuit Sellum, 41. Sellum genuit Icamiam, Icamia autem genuit Elisama. 42. Filii autem Caleb fratris Jerameel: Mesa primogenitus ejus, ipse est pater Ziph: et filii Maresa patris Hebron. 43. Porro filii Hebron, Core, et Taphua, et Recem, et Samma. 44. Samma autem genuit Raham, patrem Jercaam, et Recem genuit Sammai. 45. Filius Sammai, Maon: et Maon pater Bethsur. 46. Epha autem concubina Caleb peperit Haran, et Mosa, et Gezez. Porro Haran genuit Gezez. 47. Filii autem Jahaddai, Regom, et Joathan, et Gesan, et Phaleth, et Epha, et Saaph. 48. Concubina Caleb Maacha, peperit Sabar, et Tharana. 49. Genuit autem Saaph pater Madmena, Sue patrem Machbena, et patrem Gabaha. Filia vero Caleb, fuit Achsa. 50. Hi erant filii Caleb, filii Hur, primogeniti Ephrata, Sobal pater Cariathiarim. 51. Salma pater Bethlehem, Hariph pater Bethgader. 52. Fuerunt autem filii Sobal patris Cariathiarim, qui videbat dimidium requietionum. 53. Et de cognatione Cariathiarim, Jethrei, et Apulthei, et Semathei, et Maserei. Ex his egressi sunt Saraita et Esthaolite. 54. Filii Salma, Bethlehem et Netophathi, Coronæ domus Joab, et dimidium requietionis Sarai. 55. Cognationes quoque scribarum habitantium in Jabes, canentes atque resonantes, et in tabernaculis commorantes. Hi sunt Cinai, qui venerunt de Calore patris

3. Fuit Her primogenitus Juda, — quem ob scelus mollii et pollutionis occidit Deus, ut dixi Gen. xxxviii, 7.

7. ACHAR. — Hic est Achan, qui furto suo turbavit castra Hebraeorum, ideoque dictus est «Achar», id est «turbator». Vide dicta Josue vii.

9. RAM. — Hic est «Aram» pater Aminadab, Matth. i, qui per apharesim vocatur «Ram.»

13. SEPTIMUM DAVID. — Quomodo I Reg. xvi, 40, non septem, sed octo numerantur filii Jesse, ibidem explicuit.

16. FILII SARVIAE, ABISAI, JOAB ET ASÆL. — Hinc videtur quod Abisai fuerit senior Joab fratre suo duce exercitus Davidis.

31. SESAN AUTEM GENUIT OHOLAI, — filiam non filium, ut patet vers. 34.

52. QUI VIDEBAT DIMIDIUM REQUIETIONUM. — Quis nec? Primo S. Hieronymus, lib. I Contra Pelag. ait iussu prophetam: prophete enim vocabantur «Videntes», id est providentes et prædicentes futura, q. d. Sobal erat «videns», id est propheta; sed ex dimidio duntaxat, id est non plane et perfecte videbat coelestia, ubi est locus requietionis, hoc est perfecte quietis.

Secundo, Vatablus, quasi dicat: Sobal videbat et contemplantur, id est curam gerebat vel princeps erat dimidii loci, qui Hebraice vocabatur *Hammehuchoth*, id est *requietionum*; forte a fertilitate agri et amenitate loci: *videre* enim est esse principem; principis enim est suos circumspicere, iustrare et contemplari, ut iis de omnibus prospiciat. Princeps ergo est «videns», ut quasi Argus centoculcus omnia inspicat.

Tertio, alii per «requietionem» accipiunt sepulcrum; in ea enim post mortem requiescit corpus usque ad resurrectionem communem futuram in die judicii. Unde Benedictus in suis Bibliis vers. 34, ubi nos habemus: «Dimidium requietionis Sarai», veritas, vel potius explicat, qui possidebat dimidium sepulcri Saræ (uxoris Abrahæ), et quatuor Patriarcharum, scilicet Adæ, Abrahæ, Isaac et Jacob; quod sepulcrum erat in Hebron.

Quarto, noster Sanchez per «requietionem» accipit regionem in qua quis habitat, quamque quiete quasi dominus possidet: unde de Italia sic ait Æneas apud Virgilium, lib. VIII *Æneid.*:

Hic locus urbis erit, requies et certa laborum.

Nam «videre» sive cernere hereditatem dicimur, eam enim adimus, occupamus et possidemus; ut sensus sit, quasi dicat: Sobal «videbat», id est quasi propriam possidebat, et tam «oculis» quam manibus usurpabat dimidiam partem regionis in qua requieverant, seu quiete habitabant parentes ejus: et hanc dimidiam partem hereditatis Sobal transcripsit filiis suis. Eadem phrasid recurrit iterum post duos versus; et eadem phrasid dicitur de Issachar, Genes. cap. XLIX, 15: «Vidit requiem; quod esset bona», id est (ut per epegesim mox additur), vidit «terram» requietioni

seu inhabitationi suæ assignatam, «quod esset optima.» Psalm. q. que cap. cxxxi, vers. 8: «Surge, Domine, requiem tuam.» Et vers. 14: «Hæc requies mea in seculum sæculi, hic habitabo.»

Quinto et genuine, «Qui videbat dimidium requietionum» est nomen proprium filii Sobal, quasi dicat: Filii Sobal quasi patris fuere hi duo, scilicet «Cariathiarim» (Itaque forte vocatus, quod in sylvis: hæ enim Hebraice vocantur *קריית יערים*: quasi in urbe habitaret, venationi deditus), licet *חוריה חצי הכבודות* *haroe chalsi hammehuchot*, id est *videns dimidium requietionum*; ita vocatus, quod dimidiam Sobal patris «requietionum», id est habitacionem sive regionem et hereditatem possideret; alteram enim dimidiam possidebat ejus frater Cariathiarim. Id ita esse patet primo, quia Septuaginta nomina Hebraica (licet vitio scriptorum corrupta) retinent quasi propria. Secundo, quia Romani codices «Qui videbat scribunt per majusculum Q; quasi nomen proprium. Tertio, quia simili modo fere omnia sequentia, scilicet «Coronæ domus, Canentes, Resonantes, in tabernaculis commorantes. Qui venerunt de Calore», sunt nomina propria, uti mox patebit. Quarto, quia eadem prorsus ratio vers. 54, unus Salma filius vocatur «dimidium requietionis Sarai», de quo mox.

54. FILII SALMA, BETHLEHEM ET NETOPHATHI, CORONÆ DOMUS JOAB, ET DIMIDIUM REQUIETIONIS SARAI. — Benedictus veritas, qui possidebat dimidium sepulcri Saræ et quatuor Patriarcharum. Verum «Sarai» hic non est «Sara» uxor Abrahæ; nam Sarai hic in Hebræo scribitur per litteras *Tsade* et *Ain*, Sara vero scribitur per *Schin* et *He*. Sensus ergo est, q. d. Salma quatuor genuit filios, scilicet primum, Bethlehem, secundum, Netophathi, tertium, qui vocabatur Hebraice *Ater*, vult Joab, id est «Coronæ domus Joab», quartum, qui nomen «Dimidium requietionis Sarai». Hæc enim omnia esse nomina propria patet ex Septuaginta qui nomina Hebræa ut propria retinent, et quia hæc nomina filiorum Salma recensentur. Cur duo ultimi ita vocati sint, incertum est: forte quia pater Salma optabat ut tertius fieret corona, id est decus et gloria domus Joab, ac quartus occuparet «dimidium requietionum», id est regionem et possessionum Sarai.

55. COGNATIONES QUOQUE SCRIBARUM (Legis peritofum) HABITANTIUM IN JABES. CANENTES ATQUE RESONANTES, ET IN TABERNACULIS COMMORANTES. — Hæc quoque esse nomina propria liquet ex Hebræo et ex Romanis qui omnia hæc majusculis litteris prenuntiat, et ex Septuaginta qui nomina Hebræa ut propria retinent, vertuntque, et populi *Sopherim* (id est scribarum) habitantium *Jabis, Tarathim, Samathim, Sachathim*. Sensus ergo est, q. d. Cognationes, Hebraice *משפחות מישפחות* *mishpachoth*, id est familiae scribarum (puta Cinæorum, ut sequitur) ex Salma descendentiis erant tres, scilicet *Tura-*

tham, id est *Canentes*; *Samathim*, id est *Resonantes*; et *Sachadim*, id est in *tabernaculis habitantes*; quia vere Cines Dei laudes canebant et resonabant; nec in urbibus, sed in tabernaculis habitabant, ut dixi *Jerem.* cap. xxxv, 2.

Hi sunt CINAÏ (pater posteriori Jethro socii Moysis ex quibus prognatisunt Rechabite, ut dixi *Judic.* cap. 1. 16. *Enod.* cap. xviii, 4 et seqq.), qui venerunt de calore patris domus Rechab. — Hinc pater Rechabites fuisse Cineaos, eosdem quoque fuisse Scribas, Psaltes et Cantores, qui psalmos et hymnos Deo canerent. Sed quid est *de Calore?* Primo Dionysius Carthusianus, *de Calore*, inquit, hoc est de semine quod est calidum. Verum dico *de Calore* esse nomen proprium, quare Romani id scribunt per majusculum C, ne Septuaginta retinent nomen Hebraicum *Hemath*. Unde secundo, Valabius vertit: *Qui venerunt de Hemath patre domus Rechab*, q. d. Cinea prognati sunt de Hemath, qui fuit pater familias Rechabitarum. Verum quia Noster vertit: « patris » in genitivo, non « patre » in ablativo, hinc tertio, melius per « Hemath » accipias urbem hoc nomine celebrem in Scriptura, scilicet « Epiphaniam », ita dicta ab Antiocho Epiphane. Et faveat quod non dicat, « qui

De Calore quis?

nati sunt, » sed « qui venerunt de Hemath, » q. d. Cinea venerunt de « Emath, » id est « Epiphania, » que urbs fuit sedes et patria domus, id est familie « Rechab, » sive Rechabitarum. Dices: Cur ergo Noster nomen « Emath » non retinet, sed vertit « Calore? » Respondeo: Id facti more suo, ut significet etymon « Emath » congruere huic loco: Emath enim Hebraice significat *calorem*. Significat ergo Cineaos hosce apposite venisse de « Emath, » que urbs nomine suo significat « calorem, » ut innuat Cineaos hosce imitatores fuisse « calorem, » id est zelum et fervorem devotionis, qui fuerat in patre eorum « Rechab. » Ita Lyranus et Hugo. Sic Roma olim dicta fuit Valentia, teste Solino in *Polyhist.* Græce enim *ῥοπή* idem est quod robur, valor et valentia. Romani enim erant valentes et Valentini, utpote qui orbem sibi subjugarent. Similes allusiones sunt *Méthane*, cap. 1, 40: « Ita domo pulveris (Hebraice in *Aphra* urbe Benjamin; *Aphra* enim significat *pulverem*) pulvere vos conterserit. » Et vers. 41: « Et transite vobis habitatio pulchra. » Hebraice *habitatricis Sappir*, id est pulchre Samarie; et vers. 42: « Que habitat in amaritudinibus. » Hebraice in *Maroth* urbe. Vide ibi dicta.

## CAPUT TERTIUM.

### SYNOPSIS CAPITIS.

Recessunt filii Davidis, ejusque nepotes Reges Juda cum suis filiis et filiabus.

4. David vero hos habuit filios, qui ei nati sunt in Hebron, primogenitum Amnon ex Achinoam Jezebelitide, secundum Daniel de Abigail Carmelitide, 2. tertium Absalom filium Maacha filie Tholmai regis Gésur, quartum Adoniam filium Aggith, 3. quintum Saphathiam ex Abital, sextum Jethrahem de Eglâ uxore sua. 4. Sex ergo nati sunt ei in Hebron, ubi regnavit septem annis, et sex mensibus. Triginta autem et tribus annis regnavit in Jerusalem. 5. Porro in Jerusalem nati sunt ei filii, Simmaa, et Sobab, et Nathan, et Salomon, quatuor de Bethsabee filia Ammiel, 6. Jebraa quoque, et Elisama, 7. et Eliphalet, et Noge, et Nepheg, et Japhia, 8. nec non Elisama, et Eliada, et Elipheleth, novem: 9. omnes hi, filii David, absque filiis concubinarum: habueruntque sororem Thamar. 10. Filius autem Salomonis, Roboam: cuius Abia filius genuit Asa. De hoc quoque natus est Josaphat. 11. Pater Josam: qui Josam genuit Ochoziam, ex quo ortus est Joas: 12. et hujus Amasias filius genuit Azariam. Porro Azaria filius Joatham 13. procreavit Achaz patrem Ezechie, de quo natus est Manasses. 14. Sed et Manasses genuit Amon patrem Josie. 15. Filii autem Josie fuerunt, primogenitus Johanan, secundus Joakim, tertius Sedecias, quartus Sellum: 16. de Joakim natus est Jechonias et Sedecias. 17. Filii Jechoniae fuerunt, Asir, Salathiel, 18. Melchiram, Phadaia, Senneser, et Jecemia, Sama, et Nadabab. 19. De Phadaia orti sunt Zorobabel et Semei. Zorobabel genuit Mosollan, Hananiam, et Salomith sororem eorum: 20. Hasaban quoque, et Ohol, et Barachian, et Hasadian, Josabhesed, quinque. 21. Filius autem Hanania, Phaltias pater Jeseia, cuius filius Raphaia, hujus quoque filius, Arnan, de quo natus est Obdia, cuius filius fuit Sechenias. 22. Filius Sechenim, Semeia: cuius filii, Hiatus,

et Jogaal, et Baria, et Naaria, et Saphat, sex numero. 23. Filius Naaria, Elioenai, et Ezechias, et Ezeriam, tres. 24. Filii Elioenai, Oduia, et Eliasub, et Pheleia, et Accub, et Johanan, et Dalaia, et Anani, septem.

1. DAVID VERO HOS HABUIT FILIOS. — Hec et sequentia expliciunt II *Reg.* iii, 2 et seq.

5. QUATUOR DE BETHSABEE. — nonnulli censent tres priores, scilicet « Simmaa, Sobab et Nathan, » fuisse Urbe filios, quos postea David sibi adoptavit, ut injuriam adulterii et homicidii Urbe factam compensaret: quartum vero, scilicet Salomonem, fuisse unicum Davidis ex Bethsabee filium, eo quod Salomon, *Proverb.* cap. iv, 3, dicat se fuisse « unigenitum coram matre sua. » Verum melius alii censent hos omnes fuisse Davidis filios, Salomonem vero dici « unigenitum, » id est unice dilectum a matre, uti dixi *Proverb.* cap. iv, 3.

FILIA AMMIEL. — « Ammiel » alio nomine dictus est « Eliam, » qui fuit filius Achitophel et unus e triginta fortibus, sive heroibus Davidis, II *Regum* cap. xliii, 24.

15. PRIMOGENITUS (Josie) JOHANAN, SECUNDUS JOAKIM, TERTIUS SEDECIAS, QUARTUS SELLUM. — « Johanan » cita morte defunctus est, et forte cum Josia patre in prælio occisus: unde Josia in regno successit Joachaz, deinde Joakim, tertio Sedecias. Joachaz hic fuit binominis: alio enim nomine vocatus est « Sellum, » fuitque tertio loco a Josia genitus. Cum enim Joachaz regnare incipiens esset 18 annorum, Joakim post tres menses ei succedens erat 25 annorum, cui post undecim regni annos succedens Sedecias erat 21 annorum dun-

taxat. Dices: Cur ergo ultimus hic ponitur « Sclum, » id est « Joachaz, » cum revera junior omnium fuerit Sedecias? Respondeo: Causa est, quod Joachaz tribus tantum mensibus regnavit, post quos a Pharaone captus, abductus est in Egyptum; Joakim vero regnavit undecim annis, et totidem Sedecias, vide dicta *Jerem.* cap. xxii, 11. Joachaz ergo quartus fuit non ætate, sed regni dignitate, vel potius indignitate, et brevitate. Nam ætate primus Josie filius fuit Johanan, secundus, Joakim, tertius, Joachaz, sive Sellum, quartus, Sedecias.

17. FILII JECHONIE FUERUNT AZIR. — Octobus filii Jechoniae recensentur: ipse tamen vocatur stertis, *Jerem.* xxii, 30, quia nullus ei in regno successit, ut ibidem explicat Jeremias.

19. DE PHADIA ORTI SUNT ZOROBABEL ET SEMEI. — Alius est hic Zorobabel a Zorobabele atavo Christi, *Matth.* cap. 1. Eius tamen vocatur stertis, *Matth.* cap. 1, fuit filius Salathielis. Nonnulli tamen censent unum eundemque esse Zorobabel, qui natura fuerit filius Phadaia, adoptione vero Salathielis. Sed hi consequenter dicere debent aliquid filiorum Zorobabel qui hic recensentur, alio nomine vocatum fuisse Abiud: nam, *Matth.* 1, Zorobabel dicitur genuisse Abiud. Unde Mariana opinatur Hananiam qui hic sequitur, alio nomine vocatum fuisse Abiud.

## CAPUT QUARTUM.

### SYNOPSIS CAPITIS.

Posterii Juda et Simeonis, eorumque victorie et facinora heroica.

1. Filii Juda: Phares, Hesron, et Charmi, et Ilur, et Sobal. 2. Raia vero filius Sobat genuit Jahath, de quo nati sunt Ahumai, et Laad: hæc cognationes Sarathi. 3. Ista quoque stirps Eliam: Jezebel, et Jesema, et Jeebos. Nomen quoque sororis eorum, Asalephuni. 4. Phaniel autem pater Gedor, et Ezer pater Hosa. Isti sunt filii Ilur primogeniti Ephrata patris Bethlehem. 5. Assur vero patri Thecæ erant due uxores, Hala, et Naara. 6. Peperit autem ei Naara, Oozam, et Hephher, et Themani, et Abastari. Isti sunt filii Naara. 7. Porro filii Hala, Sereth, Isaar, et Eilman. 8. Cos autem genuit Anob, et Soboba, et cognationem Aharehel filii Arum. 9. Fuit autem Jabes inelytus præ fratribus suis, et mater ejus vocavit nomen illius Jabes, dicens: Quia peperit eum in dolore. 10. Invocavit vero Jabes Deum Israel, dicens: Si benedicens benedixeris mihi, et dilataveris terminos meos, et fuerit manus tua mecum, et feceris me a malitia non opprimi. Et præstitit Deus quæ precatu est. 11. Caleb autem frater Sua genuit Mahir, qui fuit pater Esthon. 12. Porro Esthon genuit Bethrapha, et Phesse, et Tehinna patrem urbis Naas: hi sunt viri Rechab. 13. Filii autem Genez, Otho-

niel, et Saraia. Porro filii Othoniel, Hatath, et Maonathi. 14. Maonathi genuit Ophra, Saraia autem genuit Joab patrem Vallis artificum: ibi quippe artifices erant. 15. Filii vero Caleb, filii Jephene, Iiir, et Ela, et Naham. Filii quoque Ela: Cenez. 16. Filii quoque Jaleleel, Ziph, et Zipla, Tiria, et Asrael. 17. Et filii Ezra, Jether, et Mered, et Ephher, et Jalon, genuitque Mariam, et Sammai, et Jesba patrem Esthamo. 18. Uxor quoque ejus Judaia, peperit Jared patrem Gedor, et Heber patrem Socho; et Icutiuel patrem Zanoë. Hi autem filii Bethiæ filia Pharaonis, quam accepit Mered. 19. Et filii uxoris Odaiaë sororis Naham patris Ceila, Garmi, et Esthamo, qui fuit de Machathi. 20. Filii quoque Simon, Amnon, et Rinna filius Hanan, et Thilon. Et filii Jesi, Zoheth, et Benzobeth. 21. Filii Sela, filii Juda: Her pater Lecha, et Laada pater Maresa, et cognationes domus operantium byssum in domo juramenti. 22. Et qui stare fecit Solem, virique Mendacii, et Securus, et Incendens, qui principes fuerunt in Moab, et qui reversi sunt in Lahem: hæc autem verba vetera. 23. Ili sunt figuli habitantes in Plantationibus, et in Sepibus, apud regem in operibus ejus, commoratique sunt ibi. 24. Filii Simeon: Namuel et Jamin, Jarib, Zara, Saul. 25. Sellum filius ejus, Mapsam filius ejus, Masma filius ejus. 26. Filii Masma: Hamuel filius ejus, Zachur filius ejus, Semei filius ejus. 27. Filii Semei sedecim, et filia sex: fratres autem ejus non habuerunt filios multos, et universa cognatio non potuit adæquare summam filiorum Juda. 28. Habitaverunt autem in Bersabee, et Molada, et Hasarsuhal, 29. et in Bala, et in Asom, et in Tholad, 30. et in Bathuel, et in Horma, et in Siceleg, 31. et in Bethmarchaboth, et in Hasarsusim, et in Bethberai, et in Saarim: hæc civitates eorum usque ad regem David. 32. Villæ quoque eorum: Etam, et Aen, Remmon, et Thochen, et Asan, civitates quinque. 33. Et universi viculi eorum pro circuitum civitatum istarum usque ad Baal: hæc est habitatio eorum, et sedium distributio. 34. Mosobah quoque et Jemlech: et Josa filius Amasie, 35. et Joel, et Jehu filius Josabæ filii Saraiaë filii Asiel, 36. et Elioenai, et Jacoba, et Isuhaia, et Asia, et Adiel, et Ismiel, et Banaia, 37. Ziza quoque filius Sephei filii Allon filii Idaia filii Semri filii Samaia. 38. Isti sunt nominati principes in cognationibus suis, et in domo affinitatum suarum multiplicati sunt vehementer. 39. Et profecti sunt ut ingrederentur in Gador usque ad Orientem vallis, et ut quærerent pascua gregibus suis. 40. Invenieruntque pascuas uberes et valde bonas, et terram latissimam et quietam et fertilem, in qua ante habitaverant de stirpe Cham. 41. Hi ergo venerunt, quos supra descripsimus nominatum, in diebus Ezechiaë regis Juda: et percusserunt tabernacula eorum, et habitatores qui inventi fuerant ibi, et deleverunt eos usque in præsentem diem: habitaveruntque pro eis, quoniam uberrimas pascuas ibidem repererunt. 42. De filiis quoque Simeon abierunt in montem Seir viri quingenti, habentes principes Phaltiam et Naariam et Raphaïam et Oziel filios Jesi: 43. et percusserunt reliquias, quæ evadere poterant, Amalecitarum, et habitaverunt ibi pro eis usque ad diem hanc.

1. FILII JUDA: PHARES, HESRON ET CHARM, etc. — « Filii » id est posteri: nam Judas genuit Phares, Phares genuit Hesron, Hesron genuit Charm, etc. « Filii » ergo hic vocantur nepotes et pronepotes, qui longa serie a Juda descendunt. Scopus enim auctoris hoc libro fuit, nominare viros virtute vel familia ampla celebres, qui a Juda vel alio quoptiam Patriarcha prognati sunt.

4. EPHRAÏTA PATRIS BETHLEHEM. « Patris, » id est principis, ait Vatablus, sic enim servi Naaman cum vocant patrem, IV Reg. v. Alii tamen censent Bethlehem esse nomen filii « Ephraïte, » non urbis ita dicta. Sic enim cap. II, vers. 54, « Bethlehem » vocatur « filius Salma. »

3. ASSUR VERO PATRI (id est principi) THECUE, — ait Vatablus. Alii tamen censent « Assur » proprie fuisse patrem filii, cui nomen erat « Thecua. »

9. VOCAVIT NOMEN ILLIUS JABES, DICENS: QUIA PEPERIT EUM CUM DOLORE. — « Jabes » enim Hebraice dolorem significat. Videtur hic Jabes fuisse filium Aram qui præcessit, frater Aharels, vers. 8, et Othonielis, vers. 13. Est metathesis sive transpositio litterarum; dicitur enim « Jabes. » Hebraice *Jaabes* pro *Jaoseb*: nam *עסב* *otseb* id est dolor, ut sequitur. Ita Pagninus. Sic pro *keseb*, id est *agnus*, dicitur *keseb*, scilicet pro *כשב* dicitur *כטב*.

14. SARAIA AUTEM GENUIT JOAB PATREM (id est principem) VALLIS ARTIFICUM. — « Ideo, ait S. Hieronymus, dicitur pater Vallis artificum, quia de filiis ejus fuere architecti ad ædificandam domum Domini. »

ronimus, dicitur pater Vallis artificum, quia de filiis ejus fuere architecti ad ædificandam domum Domini. »

21. IN DOMO JURAMENTI. — Hebraice *Esbaa* est nomen proprium significans juramentum; unde Septuaginta vertunt, *In domo Aseba*. Noster his decem capitibus saepe nomina Hebraea propria non retinet, sed vertit eorum significata, quia in significatis putat latere aliquod mysterium, vel allusionem rei vel personæ congruam. Adde saepe Latinos nomina propria Graecorum vel Hebraeorum vertere in Latina idem significantia. Sic pro *Theodosius* vel *Theodorus*, dicunt, *Adodatus*; pro *Chryostomus*, *aurum os*; pro *Anna*, *Gratia*; pro *Salomon*, *Pacificus*; pro *Jesus*, *Salvator*; pro *Gregorius*, *Vigilantius*; pro *Macarius*, *Felix*: *Dro Nicom*, *Victor*.

22. ET QUI STARE FECIT SOLEM, VIRIQUE MENDACH, SECURUS ET INCENDENS. — Omnia hæc sunt nomina propria, quorum significata Noster vertendo reddidit. Septuaginta vero, Pagninus, Vatablus et alii nomina Hebraea ut propria retinent, vertuntque: *Joaçim quoque et viri Chozoba et Joas et Saraph, qui dominati sunt in Moab*. *Joaçim* enim, vel ut Hebraice est *Jokim*, idem est quod *qui stare fecit*, scilicet solem. *Chozoba* idem est quod *mendacium*; *Joas* est *securus*; *Saraph* est *incendens*, q. d. Omnes hi jam nominati, sunt filii et nepotes qui de Josa filio Juda per Selam, licet Hebraei velint eos per Phares descendere.

Audi eos apud S. Hieronymum in *Tradit.*: « Qui stare fecit solem, redit ad progeniem Phares de quo ortus est David, opportunum judicans progeniem Juda, de qua tribus regia orta est, in David terminare. Tradunt enim Hebraei hunc fuisse Elimelech, virum Noemi, patrem Mahalon et Chelion, in cujus tempore sol steterit; propter prævaricatores legis, ut tanto miraculo viso converterentur ad Dominum Deum suum. Quod quia facere contemperunt, idecirco fames invaluit, et ille qui in tribu Juda prior videbatur, famis inopia cum uxore et filiis, non solum patria pellebatur, sed etiam in eadem peregrinatione cum filiis moreretur. Viros autem mendacii esse Mahalon et Chelion, qui hic Securus et Incendens appellantur, et de quibus dicitur, quod principes fuerint in Moab, eo quod uxores Moabitidas duxerint; in Hebraeo expressius ponitur, et ab eruditissimis linguae didicimus, ut non principes, sed mariti dicantur. Quod vero sequitur: *Quæ reversa sunt in Lehem, Næmi et Ruth demonstrat, quæ in Lehem, id est panem, post inopiam famis audita habentem, in Bethlehem reversa sunt. Et quia hæc historia in Libro Ruth scribitur, idecirco subsequitur: Hæc autem verba vetera. »*

Hebraeos sequuntur Lyranus, Glossa, Abulensis, Hugo, Dionysius, Evardentius in cap. I *Ruth*, Baradius in *Math.* cap. I, qui dicunt « Elimelech » fuisse virum sanctissimum, ideoque dum videret

suos cives ad idola deflectere, rogasse Deum ut steteret solem, eoque portento terreret idololatrias, et ad se compelleret.

Verum hanc esse Rabbimorum fabulam liquet: primo, quia hic agitur de posteris Sele, « Elimelech » autem fuit ex posteris Phares. *Serando*, quia Joacim, vel ut Hebraice est *יִצְחָק* *Jokim*, tantum significat *sistens, stare faciens, confirmans*; unde nonnulli ex Rabbimorum fabula adjeceunt in margine *et solem*, quod postea in *textum* irrepsit, ait Serarius in *Josue* cap. x, *Quæst.* XXV. Aut potius, quia Josue eo quod stiterit solem, ab Hebraeis cognominatus est *Jokim*, id est *stare faciens* et sistens, scilicet solem: hinc *Jokim* est vulgi usu significat idem quod « qui stare fecit solem, » ut vertit Noster. Omnia enim exemplaria habent *et solem*. Ille enim « *Jokim* » ponitur inter filios, id est posteros Sele; unde potuit post Josue vixisse: si autem vixit ante, certe Esdras qui hæc scripsit, vixit post Josue, a quo « *Jokim* » significat eum « qui stare fecit solem. » *Tertio*, quia Biblia Romæ correctæ pro, « quæ reversæ sunt, » corrigi, « qui reversi sunt in Lehem. » Jam autem Chelion et Mahalon non sunt reversi in Bethlehem, sed in Moab mortui. *Quarto*, quia « viri Mendacii, » alii sunt a « Securis et Incendens, » ut patet ex copula « et, » quæ inter utrumque interjicitur, et diversa jungit. *Quinto*, quia « Elimelech » non est Joacim vel *Jokim*, nec significat, *qui stare fecit solem*, sed *Deus rex vel Dei mei rex*: nec Mahalon significat securum sed infernum et ægrum, aut qui chorum agit fistulamque inflat: Chelion vero non significat incendens sed confectum et perfectum, et eum qui totus columbinus est. *Sexto*, Mahalon et Chelion non fuerunt principes in Moab, utpote externi et peregrini, pauperes et famelici. *Septimo*, rem tantam non tacuisset liber Ruth, qui famem et vitam Elimelech, Mahalon et Chelion enarrat. Denique res tota insula Rabbimorum traditione nititur, quam S. Hieronymus (vel quisquis est auctor) nude more suo retulit, sed non approbavit. Ita Cajetanus, Serarius, Salius, Sanchez et alii passim. Nulla ergo miraculosa solis statio inducenda est, præter illam quæ enarratur facta sub Josue, cap. x, et sub Ezechia, *Isaie* xxxviii. Quare hic *Jokim* videtur fuisse vir insignis, qui heroica fortitudinis opera ediderit, ut videretur esse quasi alter Josue, qui solem stitit, ideoque æque ac Josue vocatus est *Jokim*, id est *Stator solis*; et si revera ipse solem non stitit, uti stitit Josue. Sic hodie vocantur Herules, Samsones, Julii, Alexandri, Pompeii, Scipiones, ut prisicos illos heroes sic nominatos imitentur, etsi heroica eorum facta non patrarint. Porro quod *Jokim* Hebraei ex usu vulgi significaret *stator solis*, liquet ex Rabbiniis jam citatis apud S. Hieronymum qui putantes *Jokim* esse *Elimelech*, inde commentum sunt ipsum stitisse solem.

Simili modo supiter a Romanis nuncupatus est *Jokim* sine stator, scilicet aciei fugientis, eo quod

Fabula esse pro-  
batur  
septem  
aliquibus  
Truso.

stare fecisset Romanos in fugam a Samnitibus versus. Audi Ciceronem, Orat. *Antequam tret in exilium*: « Jupiter stator, quem vere hujus imperii statorem majores nostri nominaverunt, cujus in templo hostilem impetum Catilinæ repuli a muris, cujus templum a Romulo victis Sabinis in Palatii radice cum victoria est collocatum. » Et Ovidius, lib. IV *Fastorum*:

*Tempus idem stativis erit quod Remulus olim  
Ante palatii confidit ora jugi.*

Sic *Jachim* vel *Joachim*, ait Pagninus, componi potest ex *Jehova* abbreviato, et *יָכִיִם Jachim*, ut significet *Deus stator*, vel *Deus stator*, scilicet solis ad preces Josue.

ET QUI REVERSI SUNT IN LAHEM, — hoc est « in Bethlehem, » quæ per aphoresim vocatur « La-hem, » vel « Lehem, » sicut I *Paral.* xx, « Adco-ditus » in Hebræo vocatur *Lehemites*, id est *Belhe-lemites*, ut verit Noster; sic cap. II, 9, *Aram* vocatur *Ram*, et *Jehonias* vocatur *Chonias*, *Jerem.* cap. XXII, vers. 24.

HÆC AUTEM VERBA VETERA, — q. d. Hæc sunt nomina prisca priscorum Heroum. Ita Vatablus.

23. HI SUNT FIGLI (male nonnulli legunt sin-

guli) HABITANTES IN PLANTATIONIBUS ET IN SEPICUS APUD REGEM IN OPERIBUS EIUS. — Vatablus: *Isi sunt figuli illi habitantes in Nathaim, et Gadera cum rege in opera ejus*. Locorum sunt nomina ab hortis et sepibus, q. d. Isi sunt figuli illi clari qui habitabant in Nathaim et Gadera, scilicet inter « plantas et sepes, » nimirum qui versabantur in hortis apud regem Davidem, ut opera ejus regia adjuverant, ideoque apud eum magno fuere in pretio. Hæc Vatablus, sic et Pagninus.

40. IN QUA ANTE HABITAVERANT DE STIRPE CHAM, — id est Chananeæ; hi enim prognati sunt ex Chanam filio Cham filii Noe. Sensus est, q. d. Simeonite crescente numero filiorum suæ tribus, cum arcte habitarent, præsertim in medio tribus Juda, quæ in schismate facta sub Roboam suas urbes a Simeonitis recepit; hæc de causa Chananeos vicinos, qui post Josue in terra Sancta restiterant, nec ab Hebræis expelli poterant, invaserunt, eorumque urbes, agros et pascua occupaverunt in illo regni Ezechie: sed modico tempore eis gavisus sunt, nam anno sexto Ezechie cum reliquis novem tribubus a Salmanasar captivi abduci sunt in Assyriam, IV *Reg.* XVII, 6, et cap. XVIII, vers. 40.

## CAPUT QUINTUM.

### SYNOPSIS CAPITIS.

*Filii, id est posteri tribus Ruben, Gad et dimidiæ Manasse recensentur, qui pariter vicinos Chananeos suis regionibus ejecerunt sub Joatham rege; sed mox sub Ezechia ob idololatriam primi abduci sunt in Assyriam.*

1. Filii quoque Ruben primogeniti Israel (ipse quippe fuit primogenitus ejus: sed cum violasset thoram patris sui, data sunt primogenita ejus filiis Joseph, filii Israel, et non est ille reputatus in primogenitum. 2. Porro Judas, qui erat fortissimus inter fratres suos, de stirpe ejus principes germinati sunt: primogenita autem reputata sunt Joseph), 3. filii ergo Ruben primogeniti Israel: Enoch, et Phallu, Eron, et Carmi. 4. Filii Joel: Samia filius ejus, Gog filius ejus, Semei filius ejus, 5. Micha filius ejus, Reia filius ejus, Baal filius ejus, 6. Beera filius ejus, quem captivum duxit Telgathphalnasar rex Assyriorum, et fuit princeps in tribu Ruben. 7. Fratres autem ejus, et universa cognatio ejus, quando numerabantur per familias suas, habuerunt principes, Jehiel et Zachariam. 8. Porro Bala filius Azaz, filii Samma, filii Joel, ipse habitavit in Aroer usque ad Nebo et Beelmeon. 9. Contra Orientalem quoque plagam habitavit usque ad introitum eremi, et flumen Eaphraten. Multum quippe jumentorum numerum possidebant in terra Galaad. 10. In diebus autem Saul prælati sunt contra Agareos, et interfecerunt illos, habitaverantque pro eis in tabernaculis eorum, in omni plaga, quæ respicit ad Orientem Galaad. 11. Filii vero Gad e regione eorum habitaverunt in terra Basan usque Selcha. 12. Joel in capite, et Saphan secundus: Janai autem, et Saphat, in Basan. 13. Fratres vero eorum secundum domos cognationum suarum, Michael, et Mosollam, et Sebe, et Jorai, et Jaclau, et Zie, et Heber, septem. 14. Hi filii Abihail, filii Huri, filii Jara, filii Galaad, filii Michael, filii Jesesi, filii Jeddo, filii Buz. 15. Fratres quoque

filii Abdiel, filii Guni, princeps domus in familiis suis. 16. Et habitaverunt in Galaad, et in Basan, et in viculis ejus, et in cunctis suburbanis Saron, usque ad terminos. 17. Omnes hi numerati sunt in diebus Joathan regis Juda, et in diebus Jeroboam regis Israel. 18. Filii Ruben, et Gad, et dimidiæ tribus Manasse, viri bellatores, scuta portantes et gladios, et tentedentes arcum, eruditique ad prælia quadraginta quatuor millia et septingenti sexaginta, precedentes ad pugnam. 19. Dimicaverunt contra Agareos: Ituræi vero, et Naphis, et Nodab, 20. præbuerunt eis auxilium. Traditique sunt in manus eorum Agareæ, et universi qui fuerant cum eis, quia Deum invocaverunt cum præliarentur: et exaudivit eos, eo quod credidissent in eum. 21. Ceperuntque omnia quæ possederant, camelorum quinquaginta millia, et ovium ducenta quinquaginta millia, et asinos duo millia, et animas hominum centum millia. 22. Vulnerati autem multi corruerunt, fuit enim bellum Domini. Habitaveruntque pro eis usque ad transmigrationem. 23. Filii quoque dimidiæ tribus Manasse, possederunt terram a finibus Basan usque Bual, Hermon, et Sanir, et montem Hermon, ingens quippe numerus erat. 24. Et hi fuerunt principes domus cognationis eorum, Ephher, et Jesi, et Eliel, et Ezriel, et Jeremia, et Odoia, et Jediel, viri fortissimi et potentes, et nominati duces in familiis suis. 25. Reliquerunt autem Deum patrum suorum, et fornicati sunt post deos populorum terræ, quos abstulit Deus coram eis, 26. et suscitavit Deus Israel spiritum Phul regis Assyriorum, et spiritum Telgathphalnasar regis Assur: et transtulit Ruben, et Gad, et dimidiam tribum Manasse, et adduxit eos in Labela et in Habor et Ara, et fluvium Gozan, usque ad diem hanc.

1. DATA SUNT PRIMOGENTA EIUS (Ruben) FILII JOSEPH, — scilicet « Ephraim et Manasse. » Primogenitus enim habebat duplicem portionem hereditatis paternæ (cum ceteri fratres singuli haberent singulas), ut sanxit *Deuter.* cap. XXI, 16, et hanc debebat habere Ruben, utpote primogenitus Jacob; sed ob ejus incestum illa translata est ad Joseph, qui per duos filios jam dictos duplicem terræ sanctæ portionem obtinuit. Rursum primogenito competebat jus sacerdotii, et hoc a Ruben translatum est ad Levi: ad hæc jus primatus et regni, et hoc delatum est Judæ. Vide dicta *Gen.* XIX.

12. JOEL IN CAPITE, — hoc est « Joel » fuit « caput » et princeps tribus Gad, ut patet ex Hebræo et

Græco; secundus post Joel fuit Saphan, tertius Janai et Saphat, qui Basanidem occupant. Fere hi non filii, sed nepotes Gad, ut patet *Gen.* XLVI, 16.

17. IN DIEBUS JEROBOAM REGIS ISRAEL. — Hic « Jeroboam » non fuit primus ille rex Israel, qui schisma fecit a Roboam, sed longe posterior, scilicet abnepos Jehu; hic enim cœvus fuit Joatham regi Juda.

19. DIMICAVERUNT CONTRA AGAREOS, — id est contra Saracenos, qui ab Agar ancilla Abraham dicti sunt « Agareæ. » Porro Agareis præbere auxilium Ituræi, Naphisæi et Nodabæi (ut habent Hebræus et Septuaginta) contra Rubenitas; sed turpiter ab eis, utpote Deum invocantibus casti, bonisque et agris spoliati sunt, ut sequitur.

## CAPUT SEXTUM.

### SYNOPSIS CAPITIS.

*Filii, id est posteri Levi, atque ex eis cantores et ministri templi a Davide constituti. Nominatim vero enumerantur posteri Aaronis sacerdotes, urbesque sacerdotales et refugii.*

17. Filii Levi: Gerson, Caath, et Merari. 2. Filii Caath: Amram, Isaac, Hebron, et Ozziel. 3. Filii Amram: Aaron, Moyses, et Maria: filii Aaron: Nadab et Abiu, Eleazar et Ithamar. 4. Eleazar genuit Phinees, et Phinees genuit Abisue. 5. Abisue vero genuit Bocci, et Bocci genuit Ozi. 6. Ozi genuit Zariaim, et Zariaim genuit Meraioth. 7. Porro Meraioth genuit Amariam, et Amarias genuit Achitob. 8. Achitob genuit Sadoc, et Sadoc genuit Achimaas. 9. Achimaas genuit Azariam, Azarias genuit Johanan. 10. Johanan genuit Azariam: ipse

est qui sacerdotio functus est, in domo quam ædificavit Salomon in Jerusalem. 11. Genuit autem Azarias Amariam, et Amarias genuit Achitob. 12. Achitob genuit Sadoc, et Sadoc genuit Sellum. 13. Sellum genuit Helciam, et Helcias genuit Azariam. 14. Azarias genuit Saraïam, et Saraïas genuit Josedec. 15. Porro Josedec egressus est, quando transtulit Dominus Judam et Jerusalem per manus Nabuchodonosor. 16. Filii ergo Levi: Gerson, Caath, et Merari. 17. Et hæc nomina filiorum Gerson: Lobni et Semei. 18. Filii Caath: Amram, et Isaac, et Hebron, et Oziel. 19. Filii Merari: Moholi et Musi. Hæc autem cognationes Levi secundum familias eorum. 20. Gerson, Lobni filius ejus, Jahath filius ejus, Zamma filius ejus, 21. Joab filius ejus, Addo filius ejus, Zara filius ejus, Jethrai filius ejus. 22. Filii Caath, Aminadab filius ejus, Core filius ejus, Asir filius ejus, 23. Elcana filius ejus, Abiasaph filius ejus, Asir filius ejus, 24. Thabath filius ejus, Uriel filius ejus, Ozias filius ejus, Saul filius ejus. 25. Filii Elcana: Amasai et Achimoth. 26. Et Elcana: Filii Elcana: Sophai filius ejus, Nahath filius ejus, 27. Eliab filius ejus, Jeroham filius ejus, Elcana filius ejus. 28. Filii Samuel, primogenitus Vasseni, et Abia. 29. Filii autem Merari, Moholi; Lobni filius ejus, Semei filius ejus, Oza filius ejus, 30. Saremaa filius ejus, Haggia filius ejus, Asaia filius ejus. 31. Isti sunt, quos constituit David super cantores domus Domini, ex quo collocata est arca. 32. et ministrabant coram tabernaculo testimonii, canentes donec ædificaret Salomon domum Domini in Jerusalem: stabant autem juxta ordinem suum in ministerio. 33. Hi vero sunt qui assistebant cum filiis suis, de filiis Caath, Heman cantor filius Johel, filii Samuel, 34. filii Elcana, filii Jeroham, filii Eliel, filii Thohu, 35. filii Soph, filii Elcana, filii Mahath, filii Amasai, 36. filii Elcana, filii Johel, filii Azariæ, filii Sophoniæ, 37. filii Thabath, filii Asir, filii Abiasaph, filii Core, 38. filii Isaac, filii Caath, filii Levi, filii Israel. 39. Et frater ejus Asaph, qui stabat a dextris ejus, Asaph filius Barachia, filii Samaa, 40. filii Michael, filii Basaia, filii Melchia, 41. filii Athapai, filii Zara, filii Adaia, 42. filii Ethan, filii Zamma, filii Semei, 43. filii Jeth, filii Gerson, filii Levi. 44. Filii autem Merari fratres eorum, ad sinistram, Ethan filius Cusi, filii Abdi, filii Maloch, 45. filii Hasabia, filii Amasia, filii Helcia, 46. filii Amasai, filii Boni, filii Somer, 47. filii Moholi, filii Musi, filii Merari, filii Levi. 48. Fratres quoque eorum Levitæ, qui ordinati sunt in cunctum ministerium tabernaculi domus Domini. 49. Aaron vero, et filii ejus adolebant incensum super altare holocausti et super altare thymiamatis, in omne opus Sancti sanctorum: et ut precarentur pro Israel, juxta omnia quæ præceperat Moyses servus Dei. 50. Hi sunt autem filii Aaron: Eleazar filius ejus, Phinees filius ejus, Abisue filius ejus, 51. Bocci filius ejus, Ozi filius ejus, Zarahia filius ejus, 52. Meraioth filius ejus, Amarias filius ejus, Achitob filius ejus, 53. Sadoc filius ejus, Achimaas filius ejus. 54. Et hæc habitacula eorum per vicus atque confinia, filiorum scilicet Aaron, juxta cognationes Caathiarum: ipsi enim sorte contigerant. 55. Dederunt igitur eis Hebron in terra Juda, et suburbana ejus per circuitum; 56. agros autem civitatis, et villas, Caleb filio Jephone. 57. Porro filiis Aaron dederunt civitates ad confugiendum, Hebron, et Lobna et suburbana ejus, 58. Jether quoque et Esthemo cum suburbanis suis, sed et Helon et Dabir cum suburbanis suis, 59. Asan quoque et Betsemes et suburbana earum. 60. De tribu autem Benjamin, Gabee et suburbana ejus, et Almuth cum suburbanis suis, Anathoth quoque cum suburbanis suis: omnes civitates, tredecim, per cognationes suas. 61. Filiis autem Caath residuis de cognatione sua, dederunt ex dimidia tribu Manasse in possessionem urbes decem. 62. Porro filiis Gerson per cognationes suas, de tribu Issachar, et de tribu Aser, et de tribu Nephthali, et de tribu Manasse in Basan, urbes tredecim. 63. Filii autem Merari per cognationes suas, de tribu Ruben, et de tribu Gad, et de tribu Zabulon, dederunt sorte civitates duodecim. 64. Dederunt quoque filii Israel Levitis civitates, et suburbana earum: 65. dederuntque per sortem, ex tribu filiorum Juda, et ex tribu filiorum Simeon, et

ex tribu filiorum Benjamin, urbes has quas vocaverunt nominibus suis, 66, et his qui erant de cognatione filiorum Caath, fueruntque civitates in terminis eorum de tribu Ephraim. 67. Dederunt ergo eis urbes ad confugiendum, Sichem cum suburbanis suis in monte Ephraim, et Gazer cum suburbanis suis, 68. Jeamaan quoque cum suburbanis suis, et Bethoron similiter, 69. neonon et Helon cum suburbanis suis, et Gethremmon in eumdem modum. 70. Porro ex dimidia tribu Manasse, Aner et suburbana ejus, Baalam et suburbana ejus: his videlicet, qui de cognatione filiorum Caath reliqui erant, 71. Filiis autem Gerson, de cognatione dimidia tribus Manasse, Gaulon in Basan et suburbana ejus, et Asharoth cum suburbanis suis. 72. De tribu Issachar, Cedec et suburbana ejus, et Dabereth cum suburbanis suis, 73. Ramoth quoque et suburbana ejus, et Anem cum suburbanis suis. 74. De tribu vero Aser: Masal cum suburbanis suis, et Abdon similiter, 75. Huac quoque et suburbanis suis, et Roboh cum suburbanis suis. 76. Porro de tribu Nephthali, Cedec in Galilea et suburbana ejus, Hamon cum suburbanis suis, et Cariathaim et suburbana ejus. 77. Filiis autem Merari residuis, de tribu Zabulon, Remmono et suburbana ejus, et Thabor cum suburbanis suis: 78. trans Jordanem quoque ex adverso Jericho contra Orientem Jordanis, de tribu Ruben, Bosor in soliditudine cum suburbanis suis, et Jassa cum suburbanis suis. 79. Cademoth quoque et suburbana ejus, et Mephaat cum suburbanis suis. 80. Neonon et de tribu Gad, Ramoth in Galaad et suburbana ejus, et Manaim cum suburbanis suis, 81. sed et Hesebon cum suburbanis suis, et Jezer cum suburbanis suis.

3. FILII AARON: NADAB ET ABU. — qui adolentes ignem alienum a Deo occisi sunt, *Levit. x*, vers. 2, superfuere ergo soli duo *Eleazar et Ithamar*; Eleazar fuit senior ideoque *Araoni* successit in pontificatu, ejusque posteri usque ad *Ozi*, de quo mox.

5. BOCCI GENUIT OZI. — Post hunc *Ozi*, Pontifex factus est Heli, qui erat abnepos *Ithamar*, non Eleazar: Heli successere quatuor ejus posteri, quorum ultimus fuit *Abiathar*, qui a Salomone ob conjugationem cum *Adonia* contra se factam pontificatu privatus fuit, successo in ejus locum Sadoc, qui erat ex posteris Eleazar: unde pontificatus mansit in ejus posteris usque ad captivitatem *Babylonicam*. Quare quatuor medii, qui hic nominantur ab *Ozi* usque ad *Sadoc*, scilicet *Zorais*, *Meraioth*, *Amarias* et *Achitob*, non fuere pontifices; ceteri vero post *Sadoc* fuere.

14. AZARIAS AUTEM GENUIT ZARAÏAM. — «Azarias» hic fuit animosus ille Pontifex, qui restitit *Oziæ*, sive *Azarie* regi volenti offerre incensum, eumque e templo ejecit, ut dicitur *lib. II*, cap. *xxvi*. Filius *Azarie* fuit *Saraïas*, qui Pontifex fuit post *vatrem* usque ad exidm *Jerosolymæ* et *templi*, ac cum septuaginta primoribus *Judeorum* a *Nabuchodonosore* occisus est, ut dicitur *est lib. IV Reg. cap. ult. 18*. Filius *Saraïæ* fuit *Josedec*, qui abductus in *Babylonem* ex ea *Judeis* cap-

tivos abduxit cum *Zorobabele* duce anno primo *Cyri*; filius *Josedec* fuit *Josue* sive *Jesus* Pontifex, qui cum *Zorobabele* templum instauravit, ut dicitur *I Esdræ v*, 2, uti eidem jusserat *Deus* per *Zachariam*, cap. *iii*.

22. CORE FILIUS EJUS. — Hic est *Core*, qui *Moysi* rebellans vivus a terra dehiscente cum suo absorptus fuit; sed filii ejus innocentes a Deo per miraculum illesi servati sunt, qui proinde hic recensentur. Ex quibus fuit *Eleana* pater *Samuëlis* *Prophete*, ut patet vers. 27, 34 et 37.

28. FILII SAMUEL. — qui fuit filius *Elcana* proxime vers. 27, nominati. Ideo enim proxime post eum nominatur, ut indicaretur ejus fuisse filius. Ita *Valabius*.

PRIMOGENITUS VASSENI ET ABIA. — Dices: *I Reg. viii*, 2, dicitur e nomen filii ejus (*Samuëlis*) primo geniti, *Joel*; et nomen secundi, *Abia*; » respondeo, *Joel* fuisse binomium, et alio nomine vocatum *Vasseni*. Aut certe *Joel* hic exiit, et *Vasseni*, *Hebraice* יְוָשָׁנִי est et *secundus Abia*; unde *Septuaginta* clare vertunt, et *filii Samuel primo genitus ejus Joel et secundus Abia*. Hi sunt qui degeneres a *Samuële* occasionem dederunt populo petendiregem, unde *Samuel* regem eis dedit *Saul*, *I Reg. viii*.

54. HÆC HABITACULA. — *q. d.* Hæc sunt sacerdotum urbes eis a *Iosue* assignate, cap. *xxi*, ubi *fore* eodem ordine recensentur quo hic.

## CAPUT SEPTIMUM.

## SYNOPSIS CAPITIS.

*Filii, id est posteri Issachar, Benjamin, Nephthali, Manasse, Ephraim et Aser.*

1. Porro filii Issachar : Thola, et Phua, Jasub, et Simeron, quatuor. 2. Filii Thola : Ozi et Raphaia, et Jeriel, et Jemai, et Jebsem, et Samuel, principes per domos cognationum suarum. De stirpe Thola viri fortissimi numerati sunt in diebus David, viginti duo millia sexcenti. 3. Filii Ozi : Izrahia, de quo nati sunt Michael, et Obadia, et Johel, et Jesia, quinque omnes principes. 4. Cumque eis per familias et populos suos accincti ad prælium, viri fortissimi, triginta sex millia : multas enim habuerunt uxores, et filios. 5. Fratres quoque eorum per omnem cognationem Issachar, robustissimi ad pugnandum, octoginta septem millia numerati sunt. 6. Filii Benjamin : Bela, et Bechor, et Jadiel, tres. 7. Filii Bela : Esbon, et Ozi, et Oziel, et Jerimoth, et Urai, quinque principes familiarum, et ad pugnandum robustissimi : numerus autem eorum, viginti duo millia et triginta quatuor. 8. Porro filii Bechor : Zamira, et Joas, et Eliezer, et Elieonai, et Amri, et Jerimoth, et Abia, et Anathoth, et Almath : omnes hi, filii Bechor. 9. Numerati sunt autem per familias suas principes cognationum suarum, ad bella fortissimi, viginti millia et ducenti. 10. Porro filii Jadhel : Balan. Filii autem Balan : Jehus, et Benjamin, et Aod, et Chanana, et Zethan, et Tharsis, et Ahishar : 11. omnes hi filii Jadhel, principes cognationum suarum, viri fortissimi : decem et septem millia et ducenti, ad prælium procedentes. 12. Sepham quoque et Napham filii Hir : et Hasin filii Aher. 13. Filii autem Nephthali : Jasiel, et Guni, et Jeser, et Sellum, filii Bala. 14. Porro filius Manasse, Esriel : concubinaque ejus Syra peperit Machir patrem Galaad. 15. Machir autem accepit uxores filiis suis Hapthim et Saphan : et habuit sororem nomine Maacha : nomen autem secundi, Salphaad, nateque sunt Salphaad filia, 16. et peperit Maacha uxor Machir filium, vocavitque nomen ejus Phares : porro nomen fratris ejus, Sares, et filii ejus Ulam, et Recen. 17. Filius autem Ulam, Badan. Hi sunt filii Galaad, filii Machir, filii Manasse. 18. Soror autem ejus Regina peperit Virum decorum, et Abiezer, et Mohola. 19. Erant autem filii Semida, Ahin, et Sechem, et Leci, et Aniam. 20. Filii autem Ephraim : Suthala, Bared filius ejus, Thabath filius ejus, Elada filius ejus, Thahath filius ejus, hujus filius Zabab, 21. et hujus filius Suthala, et hujus filius Ezer et Elad : occiderunt autem eos viri Geth indigenæ, quia descenderant ut invaderent possessiones eorum. 22. Luxit igitur Ephraim pater eorum multis diebus, et venerunt fratres ejus ut consolarentur eum. 23. Ingressusque est ad uxorem suam; quæ concepit, et peperit filium, et vocavit nomen ejus Beria, eo quod in malis domus ejus ortus esset : 24. filia autem ejus fuit Sara, quæ edificavit Bethoron inferiorem et superiorem, et Ozensara. 25. Porro filius ejus Rapha, et Reseph, et Thale, de quo natus est Thaan, 26. qui genuit Laadan : hujus quoque filius Ammiud, qui genuit Elizama, 27. de quo ortus est Nun, qui habuit filium Josue. 28. Possessio autem eorum et habitatio Bethel cum filiabus suis et contra Orientem Noran, ac Occidentalem plagam Gazet et filia ejus, Sichem quoque cum filiabus suis, usque ad Aza cum filiabus ejus. 29. Juxta filios quoque Manasse, Bethsan et filias ejus, Thanach et filias ejus, Mageddo et filias ejus, Dor et filias ejus : in his habitaverunt filii Joseph, filii Israel. 30. Filii Aser : Jemna, et Jesua, et Jessui, et Baria, et Sara soror eorum. 31. Filii autem Baria : Heber, et Melchiel : ipse est pater Barsaith. 32. Heber autem genuit Jephlat, et Somer, et Hotham, et Snaa sororem eorum. 33. Filii Jephlat : Phosech, et Chamaal, et Asoth : hi filii Jephlat. 34. Porro filii So-

mer : Ahi, et Roaga, et Aaba, et Aram. 35. Filii autem Helem fratris ejus : Supha, et Jemna, et Selles, et Amal. 36. Filii Supha : Sue, Harnapher, et Sual, et Beri, et Jamra, 37. Bosor, et Hod, et Samma, et Salusa, et Jethran, et Bera. 38. Filii Jether : Jephone, et Phaspha, et Ara. 39. Filii autem Olla : Aree, et Haniel, et Resia. 40. Omnes hi filii Aser, principes cognationum, electi atque fortissimi duces ducum : numerus autem eorum ætatis quæ apta esset ad bellum, viginti sex millia.

3. FILII OZI.— « Filii, » id est filius; unus enim tantum nominatur, scilicet Izrahia, eo quod ejus solius, velut eximii, prosapiam deinceps pertexere voluerit Esdras : verisimile enim est Ozi plures habuisse filios, sed minus claros. Certum enim est hisce decem capitibus multorum posterorum Patriarcharum nomina reticere; prolixum enim et quasi infinitum fuisset omnes enumerare. Quare aliqui tantum illustriores hic recensentur, ceteri reticentur. Sic Genes. XLVI, 23, dicitur : « Filii Dan, Husim. » « Filii, » id est filius; unum enim duntaxat habuit, a quo tota Tribus Dan propagata est. Est enallage numeri. Recenset enim omnes Patriarcharum filios, quorum unum duntaxat habuit Dan.

6. FILII BENJAMIN : BELA ET BECHOR ET JADIEL TRES.— Tres hi fuere illustriores; nam universim fuere decem, qui recensentur Genes. XLVI, 21.

18. SOROR AUTEM EJUS REGINA PEPERIT VIRUM DECORUM.— Hebræus, et soror ejus Molechet peperit Bethod. Ita Septuaginta, Pagninus, Vatablus et alii; sed Noster nomina propria per significata more

suo transtulit : Molechet, enim significat reginam, Bethod vero virum decorum. Vide dicta cap. IV, vers. 22 et 23.

21. OCCIDERUNT AUTEM EOS (filios Ephraim primogeniti Joseph) VIRI GETH INDIGENÆ, QUI DESCENDERANT UT INVADERENT POSSESSIONES EORUM.— Verisimile est Pharaonem Josepho, quem ob famem depulsam Ægypto præfecerat, in ea possessione aliquas donasse, præsertim in ejus filiabus, et terra Gessen quam fratribus ejus ad pecora alenda assignaverat. Joseph vero moriens has possessiones reliquit filio suo Ephraim; Ephraim autem illas tradidit filiis suis; sed eos occiderunt Ægypto vicini Gethai, et possessiones eorum occuparunt, et hoc est quod hic dicitur. Maminit hujus cædis Chaldaeus Paraphrastes, Cant. II, 7, sed veris multa fabulosa more suo admisit.

24. FILIA AUTEM EJUS FUIT SARA, QUÆ EDIFICAVIT BETHORON.— « Filia, » id est nepis vel potius proneptis : nec enim filia Ephraim habitans cum eo in Ægypto potuit edificare Bethoron et duas alias urbes, quæ erant in Chanaan.

## CAPUT OCTAVUM.

## SYNOPSIS CAPITIS.

*Posterii Benjamin plenius recensentur, ut deinde pertextatur genealogia Saulis, vers. 33*

1. Benjamin autem genuit Bale primogenitum suum, Asbel secundum, Ahara tertium, 2. Noha quartum, et Rapha quintum. 3. Fueruntque filii Bale Adlar, et Gera, et Abiud, 4. Abisue quoque et Naaman, et Ahoë, 5. sed et Gera, et Sephuphan, et Duram. 6. Hi sunt filii Ahoë, principes cognationum habitantium in Gabaa, qui translati sunt in Maabathi. 7. Naaman autem, et Achia, et Gera ipse transtulit eos, et genuit Oza, et Abiud. 8. Porro Sabaram genuit in regione Moab, postquam dimisit Husim et Bara uxores suas. 9. Genuit autem de Hodis uxore sua Jobab, et Sehia, et Mosa, et Molchom, 10. Jehus quoque, et Sechia, et Marma. Hi sunt filii ejus, principes in familiis suis. 11. Melusim vero genuit Abitob, et Elphaal. 12. Porro filii Elphaal, Heber, et Misaam, et Samad : hic edificavit Ono, et Lod, et filias ejus. 13. Baria autem et Sama principes cognationum habitantium in Aialon : hi fugaverunt habitatores Geth. 14. Et Ahio, et Sesac, et Jerimoth, 15. et Zabadia, et Arod, et Heder, 16. Mi. lael quoque, et Jespha, et Joha, filii Baria. 17. Et Zabadia, et Mosollam, et Hezeci, et Heber, 18. et Jezamari, et Jezlia, et Jobab, filii Elphaal, 19. et Jacim, et Zechri, et Zabdî, 20. et Elieonai, et Seledhai, et Eliel, 21. et Adaia, et Baraia, et Samaruth, filii Semei. 22. Et Jespham, et Heber, et Eliel, 23. et Abdon, et Zechri, et Hanan, 24. et Hana-



nia, et Ælam, et Anathothia, 25. et Jephdaia, et Phaniel, filii Sesac, 26. et Samsari, et Sathoria, et Otholia, 27. et Jersia, et Elia, et Zechri, filii Jeroham. 28. Hi patriarchæ, et cognationum principes, qui habitaverunt in Jerusalem. 29. In Gabaon autem habitaverunt Abigabaon, et nomen uxoris ejus Maacha : 30. filiusque ejus primogenitus Abdon, et Sur, et Cis, et Baal, et Nadab, 31. Gedor quoque, et Ahio, et Zacher, et Macelloth : 32. et Macelloth genuit Samaa : habitaveruntque ex adverso fratrum suorum in Jerusalem cum fratribus suis. 33. Ner autem genuit Cis, et Cis genuit Saul. Porro Saul genuit Jonathan, et Melchisua, et Abinadab, et Esbaal. 34. Filius autem Jonathan, Meribbaal : et Meribbaal genuit Micha. 35. Filii Micha, Phithon, et Melech, et Tharaa, et Ahaz, 36. et Ahaz genuit Joada : et Joada genuit Alamath, et Azmoth, et Zamri : porro Zamri genuit Mosa, 37. et Mosa genuit Banaa, cujus filius fuit Rapha, de quo ortus est Elasa, qui genuit Asel. 38. Porro Asel sex filii fuerunt his nominibus, Ezricam, Boeru, Ismael, Saria, Obdia, et Hanan : omnes hi filii Asel. 39. Filii autem Esac fratris ejus, Ulam primogenitus, et Jehus secundus, et Eliphalet tertius. 40. Fueruntque filii Ulam viri robustissimi, et magno robore tendentes arcum : et multos habentes filios, ac nepotes, usque ad centum quinquaginta. Omnes hi, filii Benjamin.

7. NAAMAN AUTEM, ET ACHIA, ET GERA (supple, sunt filii Abod, quos vers. precedenti me recensurum promisi) ipse (scilicet « Gera, » qui proxime præcessit) TRANSTULIT EOS, — scilicet Ahoditis ex Gabaon in Manahath, ut dictum est vers. 6. Idemque Gera « genuit Oza et Ahud, » ac tertium « Satharaim » existens « in regione Moab, » ut sequitur vers. 8, ad quam Gera migravit forte cum Elimelech famis causa, *Ruth* 1.

28. QUI HABITABERUNT IN JERUSALEM. — Jerusalem enim spectabat ad tribum Benjamin, quæ eandem cessit Judæ, ut ex illa egeret Jebusæos, ut dixi *Josue xviii*, et *Judic*. 1.

29. IN GABAOON AUTEM HABITABERUNT ABIGABAOON, etc., — id est pater Gabaon, scilicet princeps Gabaon, cujus nomen proprium erat Jehiel, ut dicitur capite sequenti, vers. 35, qui fuit pater Cis patris Saulis, ut sequitur. Dices : Quomodo ergo vers. 33, dicitur Ner fuisse pater Cis et avus Saulis ? Respondeo Jehiel alio nomine dictum fuisse Ner, id est lucerna, eo quod ipse ut lucerna toti familie præfulgeret. Ita Emmanuel Sa et Mariana, licet alii putent Jehiel fuisse patrem Ner, cujus filius fuit Cis, nepos Saul, idque colligunt ex cap. seq., vers. 36, ubi Jehiel dicitur genuisse Ner, sed ibidem dicitur Jehiel genuisse Cis; quare Ner ibi-

dem non fuit pater, sed frater Cis, cui Ner pater suum nomen imposuit.

33. ESBAAL. — Hic alio nomine dictus est Ischseth, qui fuit quartus Saulis filius, et Davidis antagonista II *Reg.* II, 8.

34. FILIUS AUTEM JONATHAN, MERIBBAAL. — « Meribbaal » est Miphiboseth; hic enim unicus fuit filius Jonathan, ac pater Micha, ut sequitur. Porro Miphiboseth vocatur Meribbaal, id est litigans cum domino, vel Meribbaal, id est rebellans domino : qua de causa ita vocatus sit nescitur. Hebræi apud S. Hieronymum in *Tradition*. causam dant, quod murmuravit contra Dominum, qui Davidem in regnum reduxerat, eo quod David sibi bona ademisset, eaque Sibe servo suo se calumniantem dedisset, II *Reg.* XIX, 29. Verum hoc plane incertum est. Alii ita dictum volunt, quod idola Baal destruxerit : hac enim de causa Gedeon vocatus est « Jerobaal, » id est ligator cum Baal, *Judic.* VI, 32. Verisimilius est eum vocatum Meribbaal, eo quod cum servo suo Siba, falso se de affectato regno apud Davidem accusante, non quasi cum servo, sed quasi cum hero et domino litigare, imo hereditatem suam (ita jubente Davide) dividere coactus sit. Hæc enim insignis ad fuit injuria et vilipensio.

## CAPUT NONUM.

### SYNOPSIS CAPITIS.

Recensentur primores Judæorum, qui a Babylone redierunt in Jerusalem cum sacerdotibus, Levitis et Nathinæis : stem Benjaminitæ, ac parentes et posteræ Sauris.

1. Universus ergo Israel dinumeratus est, et summa eorum scripta est in Libro Regum Israel, et Juda : translatique sunt in Babylonem propter delictum suum. 2. Qui autem habita-

verunt primi in possessionibus et in urbibus suis : Israel, et Sacerdotes, et Levitæ, et Nathinæi. 3. Commorati sunt in Jerusalem de filiis Juda, et de filiis Benjamin, de filiis quoque Ephraim, et Manasse. 4. Othei filius Ammiud, filii Amri, filii Omrai, filii Bonni, de filiis Phares filii Juda. 5. Et de Siloni : Asaia primogenitus, et filii ejus. 6. De filiis autem Zara : Jehuel, et fratres eorum, sexcenti nonaginta. 7. Porro de filiis Benjamin : Salo filius Mosollam, filii Oduia, filii Asana : 8. et Jobania filius Jeroham : et Ela filius Ozi, filii Mochori : et Mosollam filius Saphatæ, filii Rahuel, filii Jehania, 9. et fratres eorum per familias suas, nongenti quinquaginta sex. Omnes hi, principes cognationum per domos patrum suorum. 10. De sacerdotibus autem : Jedaia, Joiarib, et Jachin. 11. Azarias quoque filius Helciæ, filii Mosollam-filii Sadoc, filii Maraioth, filii Achitob, pontifex domus Dei. 12. Porro Adaias filius Jeroham, filii Phassur, filii Melchiæ : et Maasai filius Adiel, filii Jezra, filii Mosollam, filii Mosollamith, filii Emmer, 13. fratres quoque eorum principes per familias suas, mille septingenti sexaginta, fortissimi robore ad faciendum opus ministerii in domo Dei. 14. De Levitis autem : Semeia filius Hassub, filii Ezricam, filii Hasebia, de filiis Merari. 15. Bacbacar quoque carpentarius, et Galal, et Mathania filius Micha, filii Zechri, filii Asaph : 16. et Obdia filius Semeiæ, filii Galal, filii Idithun : et Barachia filius Asa, filii Elcana, qui habitavit in atris Netophati. 17. Janitores autem : Sellum, et Accub, et Telmon, et Ahimam, et frater eorum Sellum princeps, 18. usque ad illud tempus, in porta regis ad Orientem, observabant per vices suas de filiis Levi. 19. Sellum vero filius Core, filii Abiasaph, filii Core, cum fratribus suis, et domo patris sui, hi sunt Coritæ super opera ministerii, custodes vestibulorum tabernaculi : et familie eorum per vices castrorum Domini custodientes introitum. 20. Phinees autem filius Eleazari, erat dux eorum coram Domino. 21. Porro Zacharias filius Mosollamia, janitor portæ tabernaculi testimonii. 22. Omnes hi electi in ostiarios per portas, ducenti duodecim : et descripti in villis propriis : quos constituerunt David, et Samuel Videns, in fide sua, 23. tam ipsos, quam filios eorum, in ostiis domus Domini, et in tabernaculo, vicibus suis. 24. Per quatuor ventos erant ostiarii, id est, ad Orientem, et ad Occidentem, et ad Aquilonem, et ad Austrum. 25. Fratres autem eorum in viculis morabantur, et veniebant in sabbatis suis de tempore usque ad tempus. 26. His quatuor Levitis creditus erat omnis numerus janitorum, et erant super exedras, et thesauros domus Domini. 27. Per grym quoque templi Domini morabantur in custodiis suis : ut cum tempus fuisset, ipsi mane aperirent fores. 28. De horum genere erant et super vasa ministerii : ad numerum enim et inferebantur vasa, et efferebantur. 29. De ipsis, et qui credita habebant utensilia sanctuarii, præerant simile, et vino, et oleo, et thuri, et aromatibus. 30. Filii autem sacerdotum unguenta ex aromatibus conficiebant. 31. Et Mathathias Levites, primogenitus Sellum Coritæ, præfectus erat eorum quæ in sartagine frigeantur. 32. Porro de filiis Caath fratris eorum, super panes erant propositionis, ut semper novos per singula sabbata præpararent. 33. Hi sunt principes cantorum per familias Levitarum, qui in exedris morabantur, ut die ac nocte jugiter suo ministerio deservirent. 34. Capita Levitarum, per familias suas principes, manserunt in Jerusalem. 35. In Gabaon autem commorati sunt pater Gabaon Jehiel, et nomen uxoris ejus Maacha. 36. Filius primogenitus ejus Abdon, et Sur, et Cis, et Baal, et Ner, et Nadab, 37. Gedor quoque, et Ahio, et Zacharias, et Macelloth. 38. Porro Macelloth genuit Samaa : isti habitaverunt e regione fratrum suorum in Jerusalem, cum fratribus suis. 39. Ner autem genuit Cis : et Cis genuit Saul : et Saul genuit Jonathan, et Melchisua, et Abinadab, et Esbaal. 40. Filius autem Jonathan, Meribbaal : et Meribbaal genuit Micha. 41. Porro filii Micha, Phithon, et Melech, et Tharaa, et Ahaz. 42. Ahaz autem genuit Jara, et Jara genuit Alamath, et Azmoth, et Zamri. Zamri autem genuit Mosa. 43. Mosa vero genuit Banaa : cujus filius Raphaia genuit Elasa, de quo ortus est Asel. 44. Porro Asel sex

filios habuit his nominibus, Ezricam, Bocru, Ismahel, Saria, Obdia, Hanan. Hi sunt filii Asel.

4. UNIVERSUS ERGO ISRAEL DINUMERATUS EST — a Davide, II Reg. XXV.

TRANSLATIQUE SUNT IN BABYLONEM. — Hucusque ergo Esdras recensuit Hebraeos, qui captivitatem Babylonicam antecesserunt: deinceps vero recensebit eos qui ex ea redierunt, et post eam vixerunt; ubi nota multos ex Israel, id est decem tribubus post schisma transgressae in Jerusalem: tum quia horribat schisma factum a Ieroboam, volebantque priscam Iudeorum religionem sequi, et colere eum in templo; tum quia cum decem tribus a Theglathphalasar et Salmassar abducte sunt in Assyriam, multi ex eis fugerunt in Jerusalem, et Iudeis sese associarunt. Hi cum Iudeis postea abducti sunt in Babylonem, indeque post 70 annos cum eisdem redierunt in Jerusalem; et hoc est quod hic dicitur. Unde subdit.

2. QUI AUTEM HABITAVERUNT PRIMI (PRIUS) IN POSSESSIONIBUS ET URIBUS SUIS: (nimirum) ISRAEL (id est Israelitae), ET SACERDOTES, ET LEVITAE, ET NATHINAE, — habitantes scilicet cum Iudeis in Iudaea, indeque cum eis translati in Babylonem; soluta deinde captivitate cum eis pariter in Jerusalem et Iudaeam ad pristinas suas possessiones et urbes redierunt, in eisque habitaverunt, ut ante fecerant. Quocirca,

3. CONNORATI SUNT IN JERUSALEM DE FILIIS JUDA, ET DE FILIIS BENJAMIN, DE FILIIS QUOQUE EPHRAIM ET MANASSE. — Hos deinde enumerat, dicens:

4. OTHI FILIUS AMMIUD, etc. — Petro Nathinai, id est donati, et oblati templo, fuere Gabaonites, qui ob fraudem admissam a Jesue deputati sunt templo, damnati scilicet, ut ad illud aquam et ligna comportarent. Vide dicta Jesue IX, 23, et II Esdrae XI, vers. 1 et seq., ubi iidem recensentur.

5. ET DE SILONI: — subaudi, filii. Siloni erat vir celebris, oriundus ex tribu Iudae, verum non ex Phares vel Zare, ut ex hoc loco patet, sed ex Sela descendens. Nam hi tres soli fuere Iudae filii superstitis, quia Her et Onan a Deo occisi sunt, Genes. XXXIII.

16. IN AFRIS (Hebraice, in villis, quae nuncupabantur) NETOPHATHI.

18. USQUE AD ILLUD TEMPUS (scilicet a primis ostiariorum templi institutione, usque ad eversionem templi per Chaldaeos) OBSERVABANT, (Hebraice, excolebant, hi Levitae,) PER VICES SUAS: (tum in aliis templi partibus, tum maxime) IN PORTA REGIS AD ORIENTEM, — id est in porta orientalis templi, quae vicina erat palatio regis, per quam proinde rex templum introire solebat, quae exinde dicebatur: « Porta regis. »

22. OMNES HI ELECTI IN OSTIARIOS, etc. DESCRIBIT IN VILLIS PROPRIIS: (Habitabant enim Levitae aliqui in Jerusalem; alii vero per alias urbes, vicos et villas erant distributi. Unde vers. 25, dicitur: « in viculis morabantur; » certis tamen temporibus, quibus per vices ministrare debebant in templo, veniebant in Jerusalem. Has autem eorum ministrandi vices et ordines) CONSTITUERUNT DAVID, (et ante eum,) SAMUEL, VIDENS (sive Propheta, idque) IN FIDE SUA, — hoc est in potestate et auctoritate sibi a Deo et Republica ad id faciendum credita et commissa. Secundo, « in fide sua, » Vatablus, propter fidem ipsorum; fidem, id est fidelitatem; quia scilicet sciebat eos fideles esse et fore, ac fideliter hoc munus obituros. Tertio, per fidem, accipias officium fidele, id est firmum, stabile, perpetuum et irrevocabile, q. d. David et Samuel constituit hos ostiarios « in fide, » hoc est fideles, id est firmos, stabiles; ut scilicet officium ostiariorum fideliter, id est stabiliter et perpetim exercerent. Ita Vatablus. Hoc enim significat Hebraice *בְּמִנְיָתָם* *be-mianatham*, id est in fide, sive in stabilitate ipsorum.

33. QUI IN EXEDRIS (id est cubilibus et anulis templo annexis) MORABANTUR, — ut jugiter canendis Dei laudibus, hymnis et psalmis vacarent, utque populum in lege Dei erudirent. Unde et Synagoga sunt appellatae.

35. IN GABAON AUTEM. — Transit a Levitis ad Benjaminitas, ut ad Saulem primum regem Israelis, deinde eo amoto ad Davidem descendat; Davidis enim causa haec omnia scribuntur, quia eius familia regia perduravit usque ad captivitatem Babylonicam, imo usque ad Machabeos; sed tum non regia, sed duicali auctoritate praefuit populo.

## CAPUT DECIMUM.

## SYNOPSIS CAPITIS.

Saul, ob peccata a Deo rejectus, una cum filiis a Philistaeis occiditur. Ejus caput in templo Dagon suspenditur, reliquam corpus a Jabesitis sepelitur.

1. Philistim autem pugnabant contra Israel, fugeruntque viri Israel Palestinos; et ceciderunt vulnerati in monte Gelboe. 2. Cumque appropinquassent Philistaei persequentes Saul, et filios ejus, percuresserunt Jonathan, et Abinadab, et Melchisua, filios Saul. 3. Et aggravatum est praelium contra Saul, inveneruntque eum sagittarii, et vulneraverunt jaculis. 4. Et dixit Saul ad armigerum suum: Evagina gladium tuum, et interfice me; ne forte veniant incircumcisi isti, et illudant mihi. Noluit autem armiger ejus hoc facere, timore perterritus: arripuit ergo Saul ensen, et irruit in eum. 5. Quod cum vidisset armiger ejus, videlicet mortuum esse Saul, irruit etiam ipse in gladium suum, et mortuus est. 6. Interiit ergo Saul, et tres filii ejus, et omnis domus illius pariter concidit. 7. Quod cum vidissent viri Israel, qui habitabant in campestribus, fugerunt: et Saul ac filii ejus mortuis, dereliquerunt urbes suas, et huc illucque dispersi sunt; veneruntque Philistim, et habitaverunt in eis. 8. Die igitur altero detrahentes Philistim spolia caesorum, invenerunt Saul, et filios ejus jacentes in monte Gelboe. 9. Cumque spoliassent eum, et amputassent caput, armisque nudassent, miserunt in terram suam, ut circumferretur, et ostenderetur idolorum templis, et populis: 10. arma autem ejus consecraverunt in fano dei sui, et caput affixerunt in templo Dagon. 11. Hoc cum audissent viri Jabes Galaad, omnia scilicet quae Philistim fecerant super Saule, 12. consurrexerunt singuli virorum fortium, et tulerunt cadavera Saul et filiorum ejus: attuleruntque ea in Jabes, et sepelierunt ossa eorum subter quercum quae erat in Jabes, et jejunaverunt septem diebus. 13. Mortuus est ergo Saul propter iniquitates suas, eo quod praevaticatus sit mandatum Domini quod praeeperat, et non custodierit illud; sed insuper etiam Pythonissam consuluerit, 14. nec speraverit in Domino: propter quod interfecit eum, et transfudit regnum ejus ad David filium Isai.

Gesta hujus capituli audivimus I Reg. ult., ubi ea explicuit.

10. ARMA AUTEM EJUS CONSECRAVERUNT IN FANO DEI SUI. — Astaroth, ut dicitur I Reg. ult. 31. « Astaroth » erat Venus, quae nunc ut Dea, nunc ut Deus colebatur.

CAPUT AFFIXERUNT IN TEMPO DAGON — quasi sic

Dagoni adscribentes victoriam, ideoque caput regis Saulis, velut nobilissimum spoliū eidem offerentes.

14. NEC SPERAVIT IN DOMINO. — Haec fuit prima peccati Saulis causa, quod nimirum diffusus Deo, a quo quem per inobedientiam offenderat, fessus fuerit diabolo, eumque per Pythonissam ad vocavit.

## CAPUT UNDECIMUM.

## SYNOPSIS CAPITIS.

*Exiit ungitur in regem Israelis, ac Jebusos ex arce Sion expellit Moab, vers. 10, ad finem nominis et heroica facta fortium ejus recensentur.*

1. Congregatus est igitur omnis Israel ad David in Hebron, dicens : Os tuum sumus, et caro tua. 2. Heri quoque, et nudius tertius cum adhuc regnaret Saul, tu eras qui educebas, et introducebas Israel ; tibi enim dixit Dominus Deus tuus : Tu pascas populum meum Israel, et tu eris princeps super super eum. 3. Venerunt ergo omnes majores natu Israel ad regem in Hebron, et inivit David cum eis fedus coram Domino : unxeruntque eum regem super Israel, juxta sermonem Domini, quem locutus est in manu Samuel. 4. Abiit quoque David, et omnis Israel, in Jerusalem. Hæc est Jebus, ubi erant Jebusæi habitatores terræ. 5. Dixeruntque qui habitabant in Jebus ad David : Non ingredieris huc. Porro David cepit arcem Sion, quæ est Civitas David, 6. dixitque : Omnis qui percusserit Jebusæum in primis, erit princeps et dux. Ascendit igitur primus Joab filius Sarviae, et factus est princeps. 7. Habitatavit autem David in arce, et idcirco appellata est Civitas David. 8. Edificavitque urbem in circuitu a Mello usque ad gyrum, Joab autem reliqua urbis extruxit. 9. Proficibatque David vadens et crescens, et Dominus exercituum erat cum eo. 10. Hi principes virorum fortium David, qui adjuverunt eum ut rex fieret super omnem Israel, juxta verbum Domini, quod locutus est ad Israel. 11. Et iste numerus robustorum David : Jesbaam filius Hachamoni princeps inter triginta : iste levavit hastam suam super trecentos vulneratos una vice. 12. Et post eum Eleazar filius patris ejus Ahohites, qui erat inter tres potentes. 13. Iste fuit cum David in Phesdomim, quando Philistiim congregati sunt ad locum illum in prælium ; et erat ager regionis illius plenus hordeo, fuger atque populus a facie Philistinorum. 14. Hi steterunt in medio agri, et defenderunt eum : cumque percussissent Philisteos, dedit Dominus salutem magnam populo suo. 15. Descenderunt autem tres de triginta principibus ad petram, in qua erat David, ad speluncam Odollam, quando Philistiim fuerant castrametati in valle Raphaim. 16. Porro David erat in præsidio, et statio Philistinorum in Bethlehem. 17. Desideravit igitur David, et dixit : O si quis daret mihi aquam de cisterna Bethlehem, quæ est in porta ! 18. Tres ergo isti per media castra Philistinorum perrexerunt, et hauserunt aquam de cisterna Bethlehem, quæ erat in porta, et attulerunt ad David ut biberet : qui noluit, sed magis libavit illam Domino, 19. dicens : Absit ut in conspectu Dei mei hoc faciam, et sanguinem istorum virorum bibam ; quia in periculo animarum suarum attulerunt mihi aquam. Et ob hanc causam noluit bibere : hæc fecerunt tres robustissimi. 20. Abisai quoque frater Joab ipse erat princeps trium, et ipse levavit hastam suam contra trecentos vulneratos, et ipse erat inter tres nominatissimos. 21. et inter tres secundos in clypeo et princeps eorum : verumtamen usque ad tres primos non pervenerat. 22. Banaias filius Joiadæ viri robustissimi, qui multa opera perpetrarat, de Cabseel ; ipse percussit duos Ariel Moab ; et ipse descendit, et interfecit leonem in media cisterna tempore nivis. 23. Et ipse percussit virum Ægyptium, cujus statura erat quinque cubitorum, et habebat lanceam ut licitorium textentium : descendit igitur ad eum cum virga, et rapuit hastam, quam tenebat manu, et interfecit eum hasta sua. 24. Hæc fecit Banaias filius Joiadæ, qui erat inter tres robustos nominatissimos. 25. Inter triginta primus, verumtamen ad tres usque non pervenerat : posuit autem eum David ad arciculum suam. 26. Porro fortissimi viri in exercitu, Asahel frater Joab, et Elchanan filius patris ejus

de Bethlehem. 27. Sammoth Arorites, Helles Phalonites. 28. Ira filius Accos Thecutites, Abiezer Anathothites. 29. Sobbochai Husathites, Ithai, Ahohites. 30. Maharai Netophathites, Heled filius Baana Netophathites. 31. Elhai filius Ribai de Gabaath filiorum Benjamin, Banaia Phathonites. 32. Hurai de Torrente Gaas, Abiel Arbathites, Azmoth Bauramites, Eliaba Salabonites. 33. Filius Assem Gezonites, Jonathan filius Sage, Ararites, 34. Ahiam filius Sachar, Ararites, 35. Eliphal filius Ur. 36. Hephher Mecherathites, Ahia Phelontites. 37. Heso Carmelites, Naarai filius Asbai. 38. Joel frater Nathan, Mibahar filius Agarai. 39. Seleac Ammonites, Naarai Berolithes armiger Joab filii Sarviae. 40. Ira Jethraus, Gareb Jethraus. 41. Urias Bethaus, Zabab filius Oholi. 42. Adina filius Siza Rubenites princeps Rubenitarum, et cum eo triginta : 43. Hanan filius Maacha, et Josaphat Mathanites. 44. Ozia Astarothites, Samma et Jehiel filii Hotam Arorites. 45. Jedihel filius Samri, et Joha frater ejus Thosaites, 46. Eliel Mahumites, et Jeribai et Josai filii Elnaem, et Jethma Moabites, Eliel, et Obed, et Jasiel de Masobia.

Priorem partem audivimus II Reg. III, 9, et toto cap. v, posterioriorem eodem lib. cap. XXIII, vers. 8 et seq. ubi ea explicui.

2. TU PASCES, — id est, tu reges. Rex enim est pastor populorum, uti de Agamemnone ait Homerus.

22. IPSE (Banaias) PERCUSSIT DUOS ARIEL MOAB, — id est duos leones Moab, ut dicitur II Reg. XXIII, 20. Vocantur hi Ariel, id est leones Dei, hoc est maximi et robustissimi. Hebraei, Josephus, Lyranus,

Glossa et Cajetanus censent hos duos fuisse duces Moabitarum fortissimos, et seivissimos instar leonum. Verum alii simpliciter leones, ut sonant, accipiunt. Vide dicta II Reg. XXII, 20.

23. POSUIT AUTEM EUM DAVID AD ARCICULUM SUAM, — id est fecit eum sibi secretarium, intimumque consiliarium et monitorem ; qui cum de agendis commoneret, omniaque quæ ei faciendi erant, suggereret, uti faciunt Romæ Cardinalibus Auditores, quos vocant.

## CAPUT DUODECIMUM.

## SYNOPSIS CAPITIS.

*Recensentur ii qui Davidem, cum fugeret Sautem, secuti sunt ; et ii qui primi venerunt ad eum in Hebron, ut eum ungerent in regem.*

1. Hi quoque venerunt ad David in Siceleg, cum adhuc fugeretur Saul filium Cis, qui erat fortissimi et egregii pugnatores, 2. tendentes arcum, et utraque manu fundis saxa jacientes, et dirigentes sagittas : de fratribus Saul ex Benjamin. 3. Princeps Ahiezer, et Joas, filii Samaa, Gabaathites, et Jaziel, et Phallet filii Azmoth, et Baracha, et Jehu Anathothites. 4. Samaaias quoque Gabaonites fortissimus inter triginta et super triginta. Jeremias, et Jehezaiel, et Johanan, et Jezabad Gaderothites, 5. Et Eluzai et Jerimuth, et Baalia, et Samaria, et Saphathia Haraphites. 6. Elcana, et Jesia, et Azareel, et Joezer, et Jesbaam de Carehim : 7. Joela quoque, et Zabadia, filii Jeroham de Gedor. 8. Sed et de Gaddi transfugerunt ad David, cum lateret in deserto, viri robustissimi, et pugnatores optimi, tenentes clypeum et hastam : facies eorum quasi facies leonis, et veloces quasi capræ in montibus : 9. Ezer princeps, Obdias secundus, Eliab tertius, 10. Masmana quartus, Jeremias quintus, 11. Ethi sextus, Eliel septimus, 12. Johanan octavus, Elzebad nonus, 13. Jeremias decimus, Machbanai undecimus. 14. Hi de filiis Gad principes exercitus : novissimus centum militibus præerat, et maximus, mille. 15. Isti sunt qui transierunt Jordanem mense primo, quando inundare consuevit super ripas suas ; et omnes fugaverunt qui morabantur in vallibus ad Orientalem plagam, et Occidentalem. 16. Venerunt autem et de Benjamin, et de Juda, ad præsidium in quo morabatur David, 17. egressusque est David obviare eis, et ait : Si pacifice venistis ad me ut auxiliimini mihi, cor meum jungatur vobis : si autem insidiamini mihi pro adversariis meis, cum